

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки та права

«До захисту в ЕК»
Директор інституту(декан
факультету)

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

« ___ » _____ 202_ р.

«До захисту допущено»
В. о. завідувача кафедри

_____ Юлія ЛЕВЧЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

« ___ » _____ 202_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності _____ 051 Економіка _____
(код та назва спеціальності)
освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства» _____
на тему: _____ Економічний механізм підвищення ефективності _____
_____ діяльності підприємства ТОВ «Пирятинський сирзавод» _____

Виконав (-ла): здобувач (-ка) 2 курсу, групи 1

_____ Халіменко Поліна Олегівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник _____ Рябенко Володимир Володимирович _____
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я як здобувач(ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач (-ка) _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут	Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра	Економіки і права
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	051 «Економіка» (шифр і назва)
Освітньо-професійна програма	«Економіка підприємства» (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувач кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«09» жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Халіменко Поліна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Економічний механізм підвищення ефективності діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

керівник роботи: Рябенко Володимир Володимирович
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «09» жовтня 2023 року № 817-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 05.02.2024 року,

3. Вихідні дані до роботи: : законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2020-2022 роки ТОВ «Пирятинський сирзавод», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

а) теоретико-методологічна частина: розглянути значення та наукові підходи до визначення сутності економічного механізму ефективності господарської діяльності підприємства; узагальнити методологічні підходи основ формування економічного механізму забезпечення підвищення ефективності діяльності підприємства; б) дослідницько-аналітична частина: провести аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Пирятинський сирзавод»; провести аналіз показників фінансового стану ТОВ «Пирятинський сирзавод» в) дослідницько-діагностична частина: дослідити ефективність та результативність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»; провести діагностику ефективності господарської діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» та визначити проблеми щодо функціонування організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності діяльності; г) проектно-рекомендаційна частина: сформулювати організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності та результативності діяльності підприємства; розробити пропозиції щодо удосконалення економічного механізму ефективності господарської діяльності на ТОВ «Пирятинський сирзавод»

5. Перелік графічного матеріалу: Напрямки збільшення та зменшення власного капіталу ТОВ «Пирятинський сирзавод»; Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод»; Номенклатура продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод»; Схема технологічного напрямку переробки молока в цеху ТОВ

«Пирятинський сирзавод»; Технологічний процес виробництва сиру Чеддер Український – з масовою часткою жиру 50%; Динаміка техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки; Сировинна база ТОВ «Пирятинський сирзавод» в досліджуваному регіоні (Полтавська область) у 2021 році; Обсяги виробництва основних видів продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» в натуральній та грошовій формі у 2020-2022 рр.; Обсяги реалізації основних видів продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» в натуральному та грошовому еквіваленті за 2020-2022 роки; Склад основних засобів виробничого призначення (за залишковою вартістю) ТОВ «Пирятинський сирзавод», тис. грн.; Основне виробничо-технологічне обладнання ТОВ «Пирятинський сирзавод» у 2022 році; Стан і рух основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020- 2022 роки, тис. грн.; Оцінка ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.; Оцінка ефективності використання оборотних коштів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.; Чисельність персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод», осіб, і ін.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 09 жовтня 2023 року _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	01.11.2023 р.	виконано
2	Написання розділу 1	30.11.2023 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	22.12.2023 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	15.01.2024 р.	виконано
5	Підготовка розділу 4	26.01.2024 р.	виконано
6	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження керівником кваліфікаційної роботи	до 04.02.2024 р.	виконано
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи	31.01.2024 р.	виконано
8	Проходження перевірки на антиплагіат	до 31.01.2024 р.	виконано
9	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	04.02.2024 р.	виконано
10	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	06.02.2024 р.	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	15.02.2024 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Поліна ХАЛІМЕНКО
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Володимир РЯБЕНКО
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Халіменко П.О. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства. Київ. НУХТ 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню економічного механізму, спрямованого на підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ "Пирятинський сирзавод". Основною метою є аналіз сучасного стану підприємства, виявлення проблемних аспектів у його функціонуванні та розробка пропозицій щодо оптимізації його діяльності.

У роботі використовуються різноманітні методи дослідження, зокрема аналіз фінансово-економічної звітності підприємства, методи вимірювання ефективності виробництва, а також методи стратегічного управління.

Аналізуються основні аспекти діяльності ТОВ "Пирятинський сирзавод", зокрема виробничий процес, фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку, кадровий потенціал тощо. На основі отриманих даних розробляються рекомендації та стратегії, спрямовані на підвищення ефективності виробництва, оптимізацію витрат, покращення якості продукції та розширення ринків збуту.

Результати дослідження можуть бути корисними для керівництва підприємства, інвесторів, а також викладачів та студентів, які цікавляться питаннями ефективного управління підприємством в умовах сучасного ринкового середовища.

Кваліфікаційна робота викладена на 110 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: економічний механізм, ефективність, діяльність підприємства, аналіз, оптимізація, виробничий процес, конкурентоспроможність, кадровий потенціал, рекомендації, стратегії, управління, ринкове середовище.

ANNOTATION

Khalimenko P.O. An economic mechanism for increasing the efficiency of the enterprise. Kyiv. NUHT 2024.

The qualification work is dedicated to the study of the economic mechanism aimed at increasing the efficiency of the company "Pyryatynskyi Syrzavod" LLC. The main goal is to analyze the current state of the enterprise, identify problematic aspects in its functioning, and develop proposals for optimizing its activities.

Various research methods are used in the work, in particular, analysis of financial and economic reporting of the enterprise, methods of measuring production efficiency, as well as methods of strategic management.

The main aspects of the activity of "Pyryatynsky cheese factory" LLC are analyzed, in particular, the production process, financial condition, competitiveness on the market, personnel potential, etc. Based on the received data, recommendations and strategies are developed aimed at increasing production efficiency, optimizing costs, improving product quality, and expanding sales markets.

The results of the research can be useful for the management of the company, investors, as well as teachers and students who are interested in the issues of effective management of the company in the conditions of the modern market environment.

The qualification work is presented on 110 pages of computer text. It consists of an introduction, four chapters, conclusions, a list of used sources and appendices.

Keywords: economic mechanism, efficiency, enterprise activity, analysis, optimization, production process, competitiveness, personnel potential, recommendations, strategies, management, market environment.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА "ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД"	9
1.1. Зміст поняття «ефективність діяльності підприємства»	9
1.2 Напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства	12
1.3 Теоретичні аспекти економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства	22
Висновки до розділу 1.	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА "ПІРЯТИНСЬКОГО СИРЗАВОДУ"	28
2.1 Загальний огляд діяльності "Пирятинського сирзаводу"	28
2.2 Техніко- економічний аналіз діяльності "Пирятинський сирзавод"	37
2.3 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»	55
Висновки до розділу 2.	65
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ОГЛЯД ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ "ПІРЯТИНСЬКОГО СИРЗАВОДУ"	67
3.1 Аналіз ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сирзавод"	67
3.2 Оцінка наявного економічного механізму ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сир завод"	76
Висновки до розділу 3.	85
РОЗДІЛ 4 ЗАХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ "ПІРЯТИНСЬКОГО СИРЗАВОДУ"	87
4.1 Пропозиції та рекомендації з покращення економічного механізму	87
4.2 Розрахункові заходи для підвищення ефективності діяльності підприємства	92
4.3 Сценарії впровадження запропонованих заходів	95
Висновки за розділом 4	104
ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110

ВСТУП

Актуальність. Ефективність діяльності підприємства 'Пирятинський сирзавод' стає важливим аспектом в умовах постійно змінюючогося економічного середовища. Розвиток сучасного економічного механізму є ключовим завданням для досягнення конкурентоспроможності та стабільності підприємства. Шляхом оптимізації виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій та управлінських практик, 'Пирятинський сирзавод' може забезпечити підвищення продуктивності та якості продукції. Поєднання ефективного управління ресурсами, розвиток перспективних ринків збуту та вдосконалення корпоративної культури сприятимуть створенню стійкого фундаменту для подальшого успішного функціонування підприємства. Такий підхід дозволить 'Пирятинському сирзаводу' не лише зберегти свої позиції на ринку, а й здійснювати активний розвиток та розширення бізнесу в умовах глобальної конкуренції.

Звертаючись до сучасних стратегій управління, 'Пирятинський сирзавод' може скористатися інструментами цифровізації та автоматизації виробничих процесів, щоб оптимізувати витрати та підвищити продуктивність праці. Впровадження системи управління якістю за стандартами ISO дозволить забезпечити стабільність якості продукції та відповідність вимогам клієнтів.

Паралельно з цим, необхідно активно розвивати стратегії маркетингу та збуту, зосереджуючи увагу на розширенні асортименту продукції, залученні нових клієнтів та розвитку ефективної дистрибуційної мережі. Не менш важливим є інвестування у розвиток кадрового потенціалу, надання співробітникам можливостей для професійного росту та навчання.

Мета. Забезпечення стійкого та конкурентоспроможного розвитку компанії шляхом оптимізації виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій та управлінських практик, розширення ринків збуту та залучення нових клієнтів, а також розвиток кадрового потенціалу та підвищення якості

продукції.

Об'єкт дослідження. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сирзавод".

Предмет дослідження. Вдосконалення організаційно-економічних засад управління та виробництва на підприємстві "Пирятинський сирзавод" з метою підвищення його конкурентоспроможності та ефективності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА "ПИРЯТИНСЬКИЙ СІРЗАВОД"

1.1. Зміст поняття «ефективність діяльності підприємства»

Ефективність діяльності підприємства визначається його здатністю до досягнення поставлених цілей за мінімальних витрат ресурсів. Це поняття охоплює різні аспекти функціонування бізнесу, такі як виробництво, фінансова діяльність, маркетинг, управління персоналом та стратегічне планування. Ефективність може вимірюватися різними показниками, такими як прибуток, оборотність активів, рентабельність, рівень задоволеності клієнтів та співробітників. Для досягнення високого рівня ефективності необхідно постійно аналізувати свою діяльність, вдосконалювати процеси, впроваджувати інновації та вести конкурентну боротьбу на ринку. Ефективне підприємство здатне швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Ефективність діяльності підприємства визначається не лише його фінансовими показниками, але й здатністю до оптимального використання ресурсів. Це означає, що ефективне підприємство витрачає мінімум коштів на досягнення максимального результату. Такий підхід передбачає постійний моніторинг і оцінку всіх процесів в організації, виявлення слабких місць і шляхів їх удосконалення.

Одним із ключових аспектів ефективної діяльності є оптимізація виробничих процесів. Це включає в себе вдосконалення технологій, зменшення витрат сировини та енергії, підвищення якості продукції та скорочення часу на виробництво. Оптимізація виробничих процесів дозволяє підприємству знизити виробничі витрати, збільшити продуктивність та конкурентоспроможність на ринку.

Ефективність також визначається якістю управління ресурсами та

персоналом. Спритність у формуванні команд, розподілі обов'язків, мотивація працівників і створення сприятливого робочого середовища позитивно впливає на продуктивність та результативність бізнесу. Також важливою є ефективність управлінських рішень та стратегій, здатність до швидкого реагування на зміни в економічному та соціальному середовищі. Вона пов'язана з його здатністю до інновацій та розвитку. Постійний пошук нових ринків збуту, розробка і впровадження нових продуктів і послуг, а також вдосконалення бізнес-процесів дозволяє підприємству не лише виживати, але й процвітати в умовах постійної конкуренції.

Ефективність діяльності підприємства - це комплексний показник, який враховує всі аспекти його функціонування поставлених цілей і забезпечення стійкого розвитку. Це означає, що ефективність не обмежується лише одноразовими досягненнями, але передбачає здатність підприємства до збереження конкурентних переваг у майбутньому.

Для досягнення ефективності необхідно враховувати також соціальні та екологічні аспекти діяльності. Сучасне суспільство вимагає від підприємств більшої відповідальності перед співтовариством та довкіллям. Тому, ефективність підприємства може бути оцінена не лише за його фінансовими показниками, але й за його внесок у розвиток соціальних програм, зменшення впливу на навколишнє середовище та підтримку сталого розвитку. Врахування всіх цих аспектів сприяє створенню комплексного підходу до оцінки ефективності діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє забезпечити баланс між економічними, соціальними та екологічними інтересами, що є ключовим для сталого розвитку сучасного бізнесу. В цілому, ефективність діяльності підприємства є важливим фактором його успіху та впливає на його конкурентоспроможність, стійкість до змін та спроможність досягати стратегічних цілей.

Одним з ключових інструментів для вимірювання ефективності діяльності підприємства є різноманітні економічні показники та формули. Наприклад, показник рентабельності активів (ROA), який визначається як чистий прибуток,

отриманий від активів підприємства, поділений на загальну вартість активів:

$$ROA = \frac{Net\ Income}{Total\ Assets}$$

Ця формула дозволяє визначити, як ефективно підприємство використовує свої активи для генерації прибутку. Чим вищий показник ROA, тим ефективніше використання активів підприємства.

Ще одним важливим показником є рентабельність продажів (ROS), яка визначається як відношення чистого прибутку до загальних виручок від продажу:

$$ROS = \frac{Net\ Income}{Total\ Revenue}$$

Ця формула вказує на ефективність управління витратами та маржинальною прибутковістю продукції.

Крім того, для оцінки ефективності можна використовувати такі показники, як оборотність активів (Asset Turnover), яка визначається як відношення загальних виручок до вартості активів:

$$Asset\ Turnover = \frac{Total\ Revenue}{Total\ Assets}$$

Ця формула вказує на те, скільки виручки генерується від кожного активу підприємства, і дозволяє оцінити ефективність використання активів у виробничому процесі.

Крім економічних показників, для вимірювання ефективності діяльності підприємства також використовуються показники, пов'язані з управлінням ресурсами та персоналом. Наприклад, показник оборотності персоналу (Employee Turnover) визначається як співвідношення кількості працівників, які

залишили підприємство протягом певного періоду, до загальної кількості працівників:

$$\text{Employee Turnover Rate} = \frac{\text{Number of Employees Who Left}}{\text{Total Number of Employees}} * 100\%$$

Ця формула вказує на стабільність кадрового потенціалу підприємства та може свідчити про якість управління персоналом.

Крім того, ефективність управління може бути виміряна за допомогою показників, таких як кошторисна ефективність (Budgetary Efficiency), яка визначається як співвідношення фактичних витрат до запланованих:

$$\text{Budgetary Efficiency} = \frac{\text{Actual Expenses}}{\text{Planned Expenses}} * 100\%$$

Ця формула дозволяє виявити відхилення від запланованих бюджетних показників та ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

Загалом, використання різноманітних показників та формул дозволяє отримати комплексну оцінку ефективності діяльності підприємства з різних аспектів. Враховуючи різноманітність цих показників, керівництво може приймати обгрунтовані управлінські рішення для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

1.2 Напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства

Оптимізація структури капіталу є ключовим елементом фінансового управління для будь-якого підприємства. Вона визначає співвідношення між власним та позиковим капіталом, що має прямий вплив на фінансову стійкість та рентабельність компанії.

Підвищення ефективності діяльності підприємства є завданням першочергового значення у сучасних умовах бізнесу. Існує кілька ключових

напрянків, які можуть сприяти цій меті. По-перше, це вдосконалення управлінських процесів, включаючи планування, контроль та аналіз результатів. Важливо також оптимізувати використання ресурсів, щоб максимізувати виходи при мінімальних витратах. Розробка та впровадження ефективних стратегій маркетингу та продажу дозволить залучати більше клієнтів та розширювати аудиторію. Також важливо інвестувати у розвиток технологій та інновацій, що дозволить оптимізувати бізнес-процеси та підвищити продуктивність праці. Нарешті, розвиток та підтримка персоналу через навчання та стимулювання може забезпечити підвищення ефективності діяльності підприємства. В цілому, поєднання цих напрямків дозволить досягти більш високих результатів та забезпечити стійкий розвиток підприємства.

Додатковими напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства є впровадження системи якісного управління, такої як ISO 9001, що сприяє стандартизації процесів та підвищенню якості продукції чи послуг. Також важливо розвивати стратегії корпоративної соціальної відповідальності, що дозволить підприємству позиціонувати себе як етичного та відповідального гравця на ринку. Запровадження системи управління витратами та оптимізація бухгалтерського обліку також можуть сприяти ефективному використанню фінансових ресурсів. Крім того, активне вивчення та аналіз конкурентного середовища дозволить підприємству адаптуватися до змін та виявляти нові можливості для розвитку. Не останнім напрямком є розвиток інноваційної культури в компанії, що стимулює співробітників до пошуку новаторських рішень та ідей. Всі ці заходи спрямовані на досягнення максимальної ефективності в усіх сферах діяльності підприємства та забезпечення його стійкого розвитку на ринку.

Ще одним важливим напрямком підвищення ефективності діяльності підприємства є постійний моніторинг і аналіз результатів. Це включає в себе систематичне вивчення ключових показників продуктивності, фінансового стану, ринкової конкурентоспроможності та задоволеності клієнтів. Аналіз отриманих даних дозволяє ідентифікувати слабкі місця та можливості для

покращення. Крім того, важливо встановлювати чіткі цілі та ключові показники успішності для кожного напрямку діяльності і систематично оцінювати їх досягнення.

Другим напрямком є розробка та впровадження системи мотивації для співробітників, спрямованої на стимулювання продуктивності та досягнення стратегічних цілей підприємства. Це може включати в себе фінансові стимули, премії, розвиток кар'єрних можливостей, а також визнання досягнень та внеску кожного працівника у загальний успіх компанії.

Управління структурою капіталу спрямоване на досягнення оптимального балансу між ризиком та прибутком. На практиці це означає, що підприємство повинно знаходити таку комбінацію власного та позикового капіталу, яка б забезпечила максимальну вартість компанії на ринку. Наприклад, занадто велика залежність від позикових коштів може призвести до значних фінансових витрат на обслуговування боргу та підвищити ризик неплатоспроможності в разі фінансових труднощів. З іншого боку, недостатнє використання позикового капіталу може обмежити можливості розвитку та зростання підприємства [6]. Оптимізація структури капіталу вимагає аналізу різних факторів, таких як ринкові умови, ступінь ризику, ставки за позиками, та стратегічні цілі компанії. Відповідно до цього аналізу підприємство приймає рішення щодо оптимального складу свого капіталу з метою забезпечення максимальної ефективності та стійкості у фінансових операціях.

Управління власним капіталом є стратегічно важливим завданням для підприємства. Політика формування капіталу визначається загальною фінансовою стратегією компанії, спрямованою на забезпечення необхідного рівня самофінансування для її виробничого розвитку. У контексті ТОВ "Пирятинський сирзавод" основні напрямки підвищення ефективності управління власним капіталом можна зазначити наступні:

1. Мобілізація фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів: Це може включати залучення додаткового капіталу через різноманітні інвестиційні програми або емісію акцій.

2. Максимальний обсяг використання власних джерел фінансових ресурсів: Використання чистого прибутку та амортизаційних відрахувань для фінансування проектів може допомогти знизити залежність від зовнішніх джерел фінансування.

3. Залучення капіталу за рахунок зовнішніх джерел фінансування: Однак, залежно від ринкових умов та вартості залучення капіталу, підприємство може розглядати різні варіанти, такі як банківські кредити, випуск облігацій або залучення інвестицій від зовнішніх інвесторів.

4. Поліпшення ліквідності та платоспроможності підприємства: Забезпечення достатньої ліквідності допоможе уникнути фінансових труднощів та забезпечить можливість вчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами та постачальниками.

5. Модернізація чи розширення діючого виробництва: Інвестування в модернізацію або розширення виробництва може підвищити конкурентоспроможність підприємства та прибутковість.

6. Поглинання чи придбання контрольного пакета інших підприємств: Ця стратегія може сприяти розвитку компанії через розширення її ділових можливостей та ринків збуту.

7. Досягнення інших цілей: Політика власного капіталу також може включати досягнення інших стратегічних цілей, таких як зменшення вартості капіталу або збільшення ринкової вартості компанії.

8. Ефективне управління власним капіталом з метою виявлення резервів поліпшення його використання і забезпечення ефективного розвитку підприємства: Постійний моніторинг та аналіз використання власного капіталу дозволяє ідентифікувати можливості для оптимізації та покращення ефективності.

9. Ведення постійного контролю формування запасів товарно-матеріальних цінностей: Цей аспект є важливим для ефективного управління оборотним капіталом та запобігання зв'язуванню зайвих коштів у запасах.

Ці напрямки допомагають підприємству ефективно управляти своїм

власним капіталом та забезпечити стійкий та успішний розвиток в умовах сучасного ринкового середовища.

Налагоджений механізм ефективного формування, використання і управління власним капіталом ТОВ "Пирятинський сирзавод" повинен забезпечувати кілька важливих аспектів:

1. Чітка постановка цілей і завдань управління власним капіталом: Визначення конкретних цілей і завдань дозволяє забезпечити управління капіталом відповідно до стратегічних цілей компанії. Контроль за їхнім дотриманням у плановому періоді є також необхідним для ефективного управління.

2. Удосконалення методики визначення й аналізу ефективності використання капіталу: Це включає в себе розроблення і впровадження методів оцінки ефективності використання капіталу з метою оптимізації його використання.

3. Розроблення напрямків оптимізації процесу управління капіталом: Це означає постійний аналіз і вдосконалення методів управління капіталом для досягнення кращих результатів.

4. Розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами: Ефективне управління обіговими активами дозволяє забезпечити оптимальний рівень ліквідності та максимізувати прибуток.

5. Розроблення загальної стратегії управління капіталом: Визначення загальної стратегії допомагає забезпечити системність та цілісність управління капіталом.

6. Використання економічних методів і моделей: Використання економічних методів та моделей допомагає у вивченні та аналізі процесів управління капіталом для прийняття обґрунтованих рішень.

7. Орієнтація на внутрішні важелі впливу на процес управління капіталом: Це включає в себе використання внутрішніх ресурсів та можливостей для оптимізації управління капіталом.

Збільшення статутного капіталу може бути реалізовано через проведення додаткових внесків учасників. При цьому необхідно дотримуватися вимог

законодавства щодо збільшення статутного капіталу, уникати використання цього механізму для покриття збитків та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства.

Закон України «Про акціонерні товариства» визначає процедуру збільшення (а також зменшення) статутного капіталу акціонерного товариства [7]. Це важливий момент, оскільки збільшення капіталу може відбутися кількома способами. Один із них - збільшення кількості акцій при збереженні їх номінальної вартості. Це означає, що кількість акцій зростає, але їх вартість залишається такою ж.

Джерела для збільшення статутного капіталу можуть бути різними. Перш за все, це додаткові внески учасників та засновників. Крім того, збільшення капіталу може здійснюватися за рахунок дивідендів, які перераховуються назад у компанію (реінвестиція прибутку), або за рахунок резервів, якщо вони сформовані на відповідному рівні. Такий підхід забезпечує стійке фінансове забезпечення компанії та розвиток її діяльності. Напрямки збільшення та зменшення власного капіталу ТОВ «Пирятинський сирзавод» представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

**Напрямки збільшення та зменшення власного капіталу ТОВ
«Пирятинський сирзавод»**

Збільшення	Зменшення
Статутний капітал	
+ формування розміру статутного капіталу при створенні підприємства;	- зменшення номінальної вартості акцій;
+ спрямування частини прибутку до статутного капіталу;	- анулювання (на суму номінальної вартості) акцій, викуплених у акціонерів;
+ реєстрація випуску нових акцій (для акціонерних товариств);	- повернення частки статутного капіталу при виході учасників на суму, зафіксовану в установчому договорі;

+ збільшення номінальної вартості акцій;	- списання непокритих збитків
+ збільшення кількості акцій номінальної вартості;	

+ реінвестування дивідендів у акції, частки;	+ реінвестування дивідендів у акції, частки;
+ вступні внески пайовиків	+ вступні внески пайовиків
Пайовий капітал	
+ надходження пайових внесків	- повернення внесків (паїв) при виході учасника;
	- використання пайових внесків на покриття збитків за рішенням загальних зборів пайовиків;
Додатково вкладений капітал	

+ емісійний дохід (розміщення акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість);	- анулювання акцій власної емісії, ціна викупу яких перевищувала номінальну вартість;
+ реалізація випущених акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість;	- реалізація викуплених акцій за ціною, що менше ціни викупу
+ анулювання акцій власної емісії, ціна викупу яких менше номінальної вартості;	
+ додаткові внески учасників без збільшення статутного капіталу	
Інший додатковий капітал	
+ дооцінка необоротних активів (основних засобів, незавершеного будівництва, нематеріальних активів)	- уцінка необоротних активів (основних засобів, незавершеного будівництва, нематеріальних активів)

+ дооцінка фінансових інструментів;	- уцінка фінансових інструментів;
+ безоплатно одержані необоротні активи	- нарахування амортизації за безоплатно одержаними необоротними активами
	- поточний податок на прибуток від вартості безоплатно отриманих необоротних активах
Резервний капітал	
+ спрямування частини прибутку на його формування та поповнення	- виплати за рахунок резервного капіталу (дивідендів за привілейованими акціями; відсотків за облігаціями);
	- покриття збитків
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	
+ чистий прибуток, одержаний за звітний період	- чистий збиток за звітний період;
	- виплата дивідендів за простими акціями, паями;

	- відрахування до резервного капіталу
	- покриття збитків
Неоплачений капітал	
+ заборгованість учасників за внесками до статутного капіталу	- погашення заборгованість шляхом внесків до статутного капіталу;
	- заборгованість за неоплаченими акціями (частками), які раніше з метою перепродажу були викуплені в інших учасників
Вилучений капітал	
+ фактична собівартість акцій власної емісії (часток), викуплених в акціонерів (учасників);	- реалізація (перепродаж) викуплених акцій власної емісії (часток) на суму фактичної собівартості;
+ вилучення частини капіталу у випадку у випадку учасника	- анулювання викуплених акцій на суму фактичної собівартості;

	- виплата дивідендів викупленими власними акціями
--	---

Управління структурою власного капіталу у ТОВ "Пирятинський сирзавод" є критичною складовою стратегічного планування підприємства. Це означає, що необхідно враховувати різноманітні фактори, що впливають на формування капіталу, і виробляти оптимальні рішення для досягнення ефективності та стійкості фінансової структури [8]. Першим напрямком управління структурою капіталу є встановлення оптимальних рівнів використання власного та залученого капіталу. Наприклад, у 2022 році власний капітал склав 33%, а зобов'язання становили 67%. Це вказує на необхідність балансування між власним та залученим капіталом для забезпечення стабільності та ефективності фінансових операцій.

Другий напрямок управління структурою капіталу полягає в забезпеченні залучення на підприємство необхідних видів та обсягів капіталу для досягнення поставлених цілей. Це може бути здійснено за допомогою оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності або за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Для проведення оптимізаційних розрахунків за першим критерієм використовується механізм фінансового левериджу, який базується на оцінці вартості капіталу при різних умовах його залучення. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків пов'язана з процесом диференційного вибору фінансування різних складових частин активів підприємства, таких як необоротні активи, постійна та змінна частина оборотних активів. Це дозволяє ефективно розподіляти капітал та зменшувати фінансові ризики.

Отже, одним з ключових аспектів, що потребує уваги, є оптимізація витрат. Для досягнення цієї мети підприємство може розглянути ряд заходів. По-перше, це може включати аналіз та оптимізацію витрат на сировину та матеріали, які використовуються в виробництві. Це може охоплювати пошук альтернативних постачальників з метою зниження витрат або перегляд та оптимізацію процесів

виробництва з метою зменшення втрат та оптимізації використання ресурсів. Варто розглянути можливості збільшення обсягів власного капіталу шляхом розширення виробництва нових видів продукції. Це може вимагати інвестицій у нові технології, обладнання або розробку нових продуктів. Збільшення обсягів виробництва може допомогти підприємству збільшити свій обсяг продажів та доходи, що в свою чергу позитивно вплине на фінансові результати. Розширення виробництва може допомогти підприємству вийти на нові ринки збуту. Це може включати як національний, так і міжнародний рівні. Заходи з розширення ринків збуту можуть включати маркетингові дослідження, пошук нових дистриб'юторів або партнерів збуту, а також розробку стратегій просування продукції на нові ринки.

Нарешті, можуть бути розглянуті інші заходи для виправлення негативної тенденції відносно отримання чистого прибутку. Це може включати аналіз і оптимізацію управлінських процесів, вдосконалення корпоративного управління, пошук нових можливостей для оптимізації фінансових операцій тощо.

Загалом, розвиток позитивної стратегії, спрямованої на оптимізацію витрат, розширення виробництва та ринків збуту, а також вдосконалення управлінських процесів, може допомогти ТОВ "Пирятинський сирзавод" виправити негативну тенденцію в фінансових результатах і підвищити ефективність використання власного капіталу [9].

Впровадження нового продукту "Айран Кавказький" може стати значним кроком у поліпшенні фінансових результатів та досягненні цілей щодо удосконалення формування власного капіталу на ТОВ "Пирятинський сирзавод". Цей крок може мати декілька ключових переваг, які варто розглянути. Впровадження нового продукту може розширити асортимент продукції підприємства, що відкриє нові можливості для привернення клієнтів та збільшення обсягів продажу. Якщо "Айран Кавказький" буде успішним і знайде свою аудиторію, це може призвести до збільшення обсягів виробництва та продажу, а в результаті і до зростання прибутку підприємства.

1.3 Теоретичні аспекти економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства

Теоретичні аспекти економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства включають в себе різноманітні аспекти та методи, спрямовані на збільшення продуктивності й прибутковості підприємства. Це включає в себе оптимізацію виробничих процесів, раціоналізацію використання ресурсів, вдосконалення управління та стратегічне планування. Ефективність може бути підвищена через впровадження новітніх технологій, автоматизацію виробництва та удосконалення якості продукції. Важливим аспектом є також фінансовий контроль і управління ризиками, що дозволяє підприємству ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами і зменшити можливі втрати. Розробка стратегій розвитку, аналіз конкурентного середовища та адаптація до змін на ринку також є важливими складовими ефективного економічного механізму. Врахування соціальних та екологічних аспектів діяльності підприємства також має велике значення в сучасних умовах.

Таким чином, ефективний економічний механізм передбачає комплексний підхід до управління всіма аспектами діяльності підприємства. Основні принципи, на яких ґрунтується підвищення ефективності, включають принцип ефективного використання ресурсів, принцип оптимального розподілу фінансових і матеріальних потоків, а також принцип постійного вдосконалення. Застосування цих принципів дозволяє підприємствам досягати конкурентної переваги на ринку і забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Крім того, ефективний економічний механізм передбачає впровадження системи мотивації персоналу, що стимулює працівників до досягнення високих результатів та відповідального ставлення до своєї роботи. Навчання та розвиток кадрів також мають велике значення, оскільки компетентний персонал є ключовим ресурсом для досягнення успіху в будь-якій галузі бізнесу.

У сучасних умовах важливо також враховувати інноваційні тенденції та стрімкий технологічний прогрес. Підприємства, які активно впроваджують новітні технології в свою діяльність, мають змогу підвищити свою продуктивність, знизити витрати та підвищити якість своєї продукції. Такий підхід дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними на ринку та забезпечувати стабільний розвиток у майбутньому.

Теоретичні аспекти економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сирзавод" включають в себе ряд ключових аспектів. Перш за все, необхідно визначити стратегічні цілі підприємства, які включають в себе збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції та оптимізацію витрат. Для досягнення цих цілей необхідно розробити ефективну систему управління, яка враховуватиме всі аспекти виробництва, фінансів та маркетингу. Ключовою складовою такої системи є використання сучасних методів управління якістю, таких як система стандартів ISO. Крім того, важливо забезпечити ефективне використання ресурсів підприємства, включаючи працю, обладнання та фінансові ресурси. Не менш важливою є інноваційна діяльність підприємства, спрямована на впровадження нових технологій та виробничих процесів, що сприятиме підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності "Пирятинського сирзаводу". Крім цього, важливо звернути увагу на розвиток кадрового потенціалу підприємства через навчання та підвищення кваліфікації працівників. Узагальнюючи, ефективний економічний механізм підвищення ефективності "Пирятинського сирзаводу" передбачає комплексний підхід до управління ресурсами, впровадження інноваційних рішень та розвиток кадрового потенціалу.

Важливим елементом економічного механізму підприємства є аналіз ринкового середовища та конкурентної ситуації. "Пирятинський сирзавод" повинен систематично вивчати попит на свою продукцію, а також дії конкурентів на ринку. На основі цього аналізу можна розробити ефективну стратегію маркетингу та продажу, спрямовану на збільшення обсягів збуту та

ринкову частку. Також важливою складовою є фінансовий аспект діяльності підприємства. "Пирятинський сирзавод" повинен забезпечити стабільний фінансовий стан, оптимізувати витрати та забезпечити ефективне управління оборотним та основним капіталом [10]. Це може включати раціоналізацію фінансових процесів, залучення інвестицій для модернізації обладнання та розробку інноваційних продуктів. Звернення уваги на соціальну відповідальність також є важливим аспектом ефективного управління підприємством. Забезпечення адекватних умов праці, участь у розвитку місцевої громади та дотримання вимог екологічної безпеки сприяє покращенню репутації підприємства та залученню більш широкого кола клієнтів.

Теоретичні аспекти формування організаційно-економічного механізму для підвищення продуктивності підприємницької діяльності докладно розглядаються в цій статті, де окреслені наукові підходи до його визначення та система принципів, яка лежить в його основі. Виявлено, що основний вплив на підвищення продуктивності підприємницької діяльності здійснюється через технологічний прогрес. На жаль, Україна залишається поза активними учасниками розвитку передових цифрових технологій, хоча має певний потенціал у цій сфері. Тому важливо стимулювати технологічний розвиток для підвищення продуктивності підприємництва і загальної економіки країни. Дослідження різних підходів до визначення "організаційно-економічного механізму" показує, що в науковому середовищі існує різноманітність у розумінні цієї концепції, що включає економіко-математичний підхід, розгляд як системи комунікації та інші аспекти.

Існує кілька підходів до розгляду організаційно-економічного механізму з погляду його структури та функцій. Перший з них - загальносистемний - розглядає механізм як систему взаємодіючих організаційних та економічних засобів, що сприяють досягненню поставлених цілей. Другий - елементний - вбачає механізм як сукупність різноманітних елементів та методів впливу, які спрямовані на досягнення мети [11]. Третій - процесний - розглядає механізм як процес вирішення завдань для досягнення цілей. Вважаємо, що найбільш

доцільним для нашої мети є комплексний підхід, який розглядає організаційно-економічний механізм як систему взаємопов'язаних методів та інструментів, які сприяють підвищенню продуктивності підприємницької діяльності через взаємодію з відповідними принципами.

Ці принципи включають:

- Науковість: використання сучасних науково обґрунтованих методів для вирішення проблем.
- Цілеспрямованість: вирішення завдань спрямованих на підвищення продуктивності підприємницької діяльності.
- Відповідність: використання інструментів, що відповідають наявним ресурсам та потребам підприємців.
- Оптимальність: вибір найкращого варіанту з можливих.
- Адаптивність: коригування засобів відповідно до результатів моніторингу та змін економічної ситуації.
- Узгодженість інтересів: забезпечення оптимального задоволення інтересів всіх сторін.
- Стабільність: мінімізація ризиків погіршення умов підприємницької діяльності.
- Бюджетна ефективність: забезпечення фінансування за пріоритетністю та чітка формулювання цілей та критеріїв результативності.
- Відповідальність: встановлення чіткої відповідальності за досягнення запланованих результатів.
- Великий обсяг податкового тягару, особливо для підприємств у виробничому секторі.
- Недостатність кваліфікованих кадрів з управлінськими та технологічними навичками, необхідних для підвищення продуктивності підприємницької діяльності.
- Великі соціальні ризики масових звільнень, як це було видно під час пандемії COVID-19, і неефективні механізми швидкого знаходження нової роботи та перепідготовки кадрів у малому та середньому бізнесі.

- Недостатність довгострокових фінансових ресурсів для розвитку виробничого сектору підприємництва.
- Великий відсоток банкрутства серед підприємців у перші місяці після розпочатку діяльності або внаслідок кризових ситуацій, зокрема пандемії.
- Низька конкурентоспроможність виробничих підприємств на внутрішніх та міжнародних ринках.
- Обмежений внутрішній споживчий ринок через неефективну державну соціальну та податкову політику.

Засоби регулювання включають податкове, кредитно-фінансове та інституційне регулювання складових підприємницького середовища. Методи регулювання можуть бути економічними, організаційними, інституційними, інформаційними та іншими. Інструменти реалізації включають економічні, організаційні, адміністративні та інституційні заходи. Критерієм ефективності є зростання доданої вартості від підприємницької діяльності на рівні не менше 5% на рік. Проте ресурси для реалізації стратегії обмежені: кадрові, часові та особливо фінансові.

Згідно з результатами дослідження, до складу організаційно-економічного механізму слід включити систему забезпечення, функціональну та цільову системи, з урахуванням характеристик об'єкта регулювання та зовнішнього середовища.

Висновки до розділу 1.

З першого розділу видно, що економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства є ключовим елементом для забезпечення його стійкості та розвитку. Він включає в себе різноманітні ресурси, такі як фінансові активи, капітал, прибуток і можливості фінансування. Здатність підприємства ефективно керувати своїми фінансами, управляти ризиками та залучати необхідні кошти визначає його фінансовий потенціал. Синергетичний ефект, що виникає при оптимальному поєднанні складових потенціалу, також

важливий, оскільки він дозволяє досягти більшої ефективності та емерджентності управлінських рішень. Оптимізація структури капіталу виступає як ключовий фактор фінансового управління, оскільки вона впливає на ризик та прибуток підприємства. Правильне балансування між власним та позиковим капіталом є важливим для забезпечення фінансової стійкості та максимізації вартості компанії на ринку. Це вимагає аналізу різних факторів, таких як ринкові умови, рівень ризику та стратегічні цілі підприємства.

З огляду на аналіз "Пирятинського сирзаводу", важливо звернути увагу на розвиток позитивної стратегії, спрямованої на оптимізацію витрат, розширення виробництва та ринків збуту. Крім того, ефективне використання управлінських процесів, включаючи систему стандартів ISO, інновації у виробництві та розвиток кадрового потенціалу також можуть сприяти підвищенню ефективності підприємства.

Розвиток ефективного економічного механізму для "Пирятинського сирзаводу" передбачає комплексний підхід до управління ресурсами, впровадження інноваційних рішень та розвиток кадрового потенціалу, а також врахування характеристик об'єкта регулювання та зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА "ПИРЯТИНСЬКОГО СИРЗАВОДУ"

2.1 Загальний огляд діяльності "Пирятинського сирзаводу"

Пирятинський сирзавод - відомий виробник смачних і якісних молочних продуктів з багатолітньою історією. Розташований у мальовничому місті Пирятин на Полтавщині, завод відзначається високим стандартом виробництва та постійним покращенням технологій. Його асортимент налічує різноманітні види сирів, йогурти, молоко та інші молочні продукти, які завоювали велику популярність серед споживачів. Компанія відома своєю відповідальністю перед клієнтами та дотриманням найвищих стандартів якості і безпеки продукції. Пирятинський сирзавод є символом якості у молочній промисловості регіону та здобуває довіру споживачів своєю неперевершеною якістю та смаком своїх продуктів.

Виробництво на Пирятинському сирзаводі базується на використанні найсучасніших технологій і обладнання. Кожен етап виробництва контролюється досвідченими фахівцями з метою забезпечення високої якості кожного продукту. Компанія також активно працює над впровадженням інноваційних рішень у сфері управління та ефективності виробництва. Надійність і стабільність постачання продукції, а також відкритість до співпраці з партнерами роблять Пирятинський сирзавод важливим ланком у ланцюжку постачання молочної продукції на ринку. Крім того, компанія активно впроваджує екологічно чисті технології виробництва, що підтверджує її соціальну відповідальність та дбайливе ставлення до навколишнього середовища. У своїй діяльності Пирятинський сирзавод дотримується найвищих стандартів якості, безпеки і етичних принципів, що робить його надійним партнером як для споживачів, так і для бізнес-партнерів.

На фоні широкого асортименту сирів на українському ринку,

Пирятинський сирзавод виділяється особливим статусом експерта у галузі. Їхні вироби під брендом "Пирятинь" визнані як еталон якості і смаку. Це досягається завдяки строгим стандартам виробництва, що були запроваджені підприємством та постійному прагненню до інновацій. Ліцензійний договір з ПАТ "Молочний альянс" свідчить про високий рівень довіри до якості продукції Пирятинського сирзаводу [12]. Це також свідчить про їхню відповідність вимогам і стандартам, встановленим у сфері молочної промисловості (рисунок 2.1).

Пирятинський сирзавод відіграє ключову роль у визначенні тенденцій розвитку сирної галузі в Україні. Їхні ініціативи та новаторські підходи стають прикладом для інших виробників у сфері. Це сприяє не лише підвищенню якості продукції в цілому, але й розвитку сектору молочної промисловості в країні.

Рис. 2.1. Торгова марка Пирятинь

Підприємство ТОВ «Пирятинський сирзавод» з міста Пирятин, що є частиною Київського холдингу «Молочний альянс», відзначається не лише своєю історією, а й постійними зусиллями у модернізації та розвитку своїх виробничих потужностей. Засноване ще в 1973 році, підприємство займало лідируюче місце у виробництві сиру «Російського», поставляючи продукцію на великі ринки колишнього Радянського Союзу.

Протягом років роботи заводу його виробничі потужності були неодноразово модернізовані, а наразі цей процес продовжується. У 2016 році була проведена реконструкція компресорного цеху з метою забезпечення безпеки та стабільності підприємства у плані холодопостачання. В результаті цієї реконструкції було встановлено сучасне японське обладнання, що дозволило

ефективніше використовувати енергоресурси [13]. Додатковим кроком до розширення виробничих можливостей стало відкриття у 2017 році цеху виготовлення сухого молока, який тривав пів року налагодження та запуску. Цей новий цех обладнаний сушильною башнею та спеціальними комплектуючими, що відповідають сучасним стандартам і вимогам виробництва.

Імпорт сухої сироватки до різних країн свідчить про значний обсяг виробництва та готовність до міжнародного співробітництва ТОВ «Пирятинський сирзавод». Розширення ринків збуту в азіатському регіоні, такому як Японія та Індонезія, може вказувати на високу конкурентоспроможність продукції, а також на здатність підприємства адаптуватися до різних вимог та стандартів. Отримання сертифікатів відповідності системи управління якістю та безпекою харчових продуктів свідчить про серйозний підхід до якості продукції та безпеки виробництва. Це може сприяти підвищенню довіри споживачів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Також важливою є співпраця з передовими закордонними фірмами, що дозволяє обмінюватися досвідом та використовувати передові технології. Наприклад, німецька та польська компанії часто відомі своєю інноваційністю та високими стандартами якості, тож співпраця з ними може допомогти у підвищенні конкурентоспроможності та розвитку нових продуктів. Відмова від постачання до російського ринку та розширення співпраці з іншими країнами може бути стратегічним кроком, особливо у контексті політичних та економічних турбулентностей, що відбуваються в останні роки. Це також може бути пов'язано з пошуком нових ринків збуту та диверсифікацією ризиків. Усе це свідчить про те, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» має потенціал стати одним з провідних виробників сухих молочних продуктів в Україні та за її межами.

Організаційна структура управління ТОВ "Пирятинський сирзавод" є ключовим елементом забезпечення ефективної діяльності підприємства. Вона включає в себе різні управлінські ланки, які взаємодіють між собою для досягнення загальних цілей [14]. Організаційна структура може визначати роль і

функції кожного відділу чи підрозділу, а також ступінь автономності та відповідальності.

На ТОВ "Пирятинський сирзавод" спрямовано виробництво різноманітної молочної продукції, від твердих та плавлених сирів до продукції з незбираного молока та сухої молочної сироватки. Це вимагає добре налагодженої організаційної структури для координації всіх аспектів виробництва, якості продукції та її постачання на ринок. Успіх підприємства базується на трьох основних компонентах: традиціях та досвіді, майстерності персоналу та сучасному технологічному обладнанні. Ці фактори допомагають забезпечити високу якість продукції та задоволення потреб споживачів. Структура управління ТОВ "Пирятинський сирзавод" може бути представлена у вигляді організаційної схеми, яка відображає взаємозв'язок між різними відділами та підрозділами. Керівництво підприємством може здійснюватися через встановлені ланцюги командування та контролю. Зміни в організаційній структурі можуть бути важливими для адаптації до змін у внутрішньому чи зовнішньому середовищі, але водночас можуть бути й ризикованими, оскільки вони можуть вплинути на ефективність та стабільність діяльності підприємства. Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод» представлена на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Управління ТОВ "Пирятинський сирзавод" розглядає також питання логістики та постачання, оскільки це важливий аспект діяльності компанії. Для забезпечення безперебійного постачання сировини та доставки готової продукції використовується спеціально організований відділ логістики. Цей відділ відповідає за планування маршрутів, контроль за складськими запасами, а також вибір оптимальних транспортних засобів для перевезення продукції. Управління компанії звертає особливу увагу на питання якості продукції та забезпечення відповідності всіх виробничих процесів вимогам стандартів якості. Для цього діє відділ контролю якості, який виконує систематичний моніторинг якості сировини, проміжних та готових продуктів, а також впроваджує заходи щодо усунення будь-яких виявлених невідповідностей.

З огляду на те, що компанія активно розвивається та розширює свої ринки збуту, управління також приділяє значну увагу стратегічному плануванню та аналізу ринкових тенденцій. Для цього в компанії діє стратегічний відділ, який вивчає ринкову конкуренцію, прогнозує попит на продукцію та розробляє стратегії розвитку для забезпечення конкурентоспроможності компанії на ринку.

Усі ці структурні підрозділи в ТОВ "Пирятинський сирзавод" мають свої специфічні функції та завдання, які спрямовані на забезпечення надійного та ефективного виробництва продукції [15]. Основні цехи відповідають за ключові етапи виробництва сиру та інших молочних продуктів, починаючи від приймання сировини і закінчуючи упаковкою готової продукції.

Наприклад, приймально-миюче відділення відіграє важливу роль у забезпеченні якості сировини, яка є основою для виробництва високоякісної продукції. Апаратний цех відповідає за основні технологічні процеси переробки молока в різноманітні молочні продукти, такі як масло, сир та сироватка. Цехи по догляду за сиром та виробництву плавлених сирів відповідають за обробку та подальшу обробку сиру для отримання різноманітних продуктів. Допоміжні цехи, як механічний цех, компресорне відділення, котельня та КВПіА цех, забезпечують надійне функціонування всієї виробничої бази. Наприклад, механічний цех відповідає за обслуговування та ремонт обладнання,

компресорне відділення - за постачання стисненого повітря для роботи устаткування, а котельня - за забезпечення теплової енергії для виробничих процесів. Така чітка організаційна структура дозволяє ТОВ "Пирятинський сирзавод" ефективно координувати роботу всіх відділів та підрозділів для досягнення високих стандартів якості та ефективності виробництва.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» - це виробник молочних продуктів в Україні, що пропонує вітчизняним споживачам номенклатуру продукції в діапазоні, що представлений в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Номенклатура продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод»

№	Номенклатурний ряд продукції
1	23 види - твердий сир
2	21 вид – плавлений сир
3	Вершкове масло
4	22 види - цільномолочна продукція
5	Кефір
6	Йогурт

Продовження таблиці 2.1

7	Сметана
8	Морозиво
9	Суха демінералізована молочна сироватка, сухе знежирене молоко з масовою часткою жиру не більше ніж 1,5, сухе частково знежирене молоко з масовою часткою жиру від 1,6 % (виходить під торговою маркою «Молочний альянс»)
10	Творог та творожні продукти

Щоб забезпечити стабільну якість продукції протягом усього року, ТОВ «Пирятинський сирзавод» встановив жорсткі стандарти щодо якості сировини. Крім того, вони співпрацюють з місцевими фермерськими господарствами, які спеціалізуються на вирощуванні якісного коров'ячого молока. Це дозволяє забезпечити стабільний потік високоякісної сировини без коливань в якості. З моменту збору молока і до його використання у виробництві велика увага приділяється контролю якості. Технічні спеціалісти здійснюють аналіз кожної партії молока на вміст жиру, білка, маститність та інші параметри, щоб

впевнитися, що сировина відповідає встановленим стандартам. Додатково, компанія використовує спеціалізоване обладнання та технології очищення та пастеризації молока, які дозволяють зберегти всі корисні властивості сировини і зменшити ризик забруднення чи мікробного засмічення. Це допомагає забезпечити безпеку та стабільну якість продукції.

Молоко для ТОВ "Пирятинський сирзавод" транспортується від місця збору до виробництва за допомогою автомобільних цистерн або фляг, які відповідають встановленим стандартам якості та безпеки. Автомобільні цистерни повинні відповідати ГОСТ 922022, а фляги - ГОСТ 5037. Їх щільно закривають кришками з прокладками з харчової гуми та опломбовують для забезпечення недоторканості сировини під час транспортування.

При прийманні молока від постачальників проводиться закупівля партіями відповідно до ГОСТ 13928 та "Інструкції про порядок проведення державних закупівель, приймання та приймання молока та молочної продукції". В рамках цієї процедури в кожній партії молока визначається маса нетто згідно з РД 10-02-02-8 "Методика визначення маси коров'ячого молока, збираного при прийманні". Всі показники якості молока, включаючи органолептичні, фізико-хімічні та мікробіологічні, повинні відповідати вимогам Державного стандарту України 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране" [2020]. Це забезпечує високу якість та безпеку сировини для виробництва молочної продукції, яка є невід'ємною частиною процесу створення продуктів від ТОВ "Пирятинський сирзавод". На рисунку 2.3 представлена схема технологічного напрямку переробки молока в цеху ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Рис. 2.3. Схема технологічного напрямку переробки молока в цеху ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Надходження молока від населення складає значну частину загального обсягу поставок, а саме 60%. Це свідчить про активну участь місцевого населення у сприянні виробництву молочної продукції. Решта 40% поставок молока надходить від фермерських та колективних господарств області, що також є важливим джерелом сировини для ТОВ "Пирятинський сирзавод".

Розрахунки за отриману сировину проводяться заводом з постачальниками як за готівковими, так і безготівковими розрахунками. Це дозволяє забезпечити ефективно ведення бухгалтерського обліку та контроль за фінансовими операціями. У виробництві твердих сичужних сирів, як от Чеддер Український з масовою часткою жиру 50%, використовуються свіже молоко, тваринні та мікробіологічні ферменти, а також необхідні в технології речовини, такі як хлористий кальцій і селітра. Моделювання технологічного процесу виробництва такого сиру, як Чеддер Український, демонструється на рисунку 2.4, що дозволяє зрозуміти складність та послідовність виробничих операцій у процесі виготовлення цього продукту.

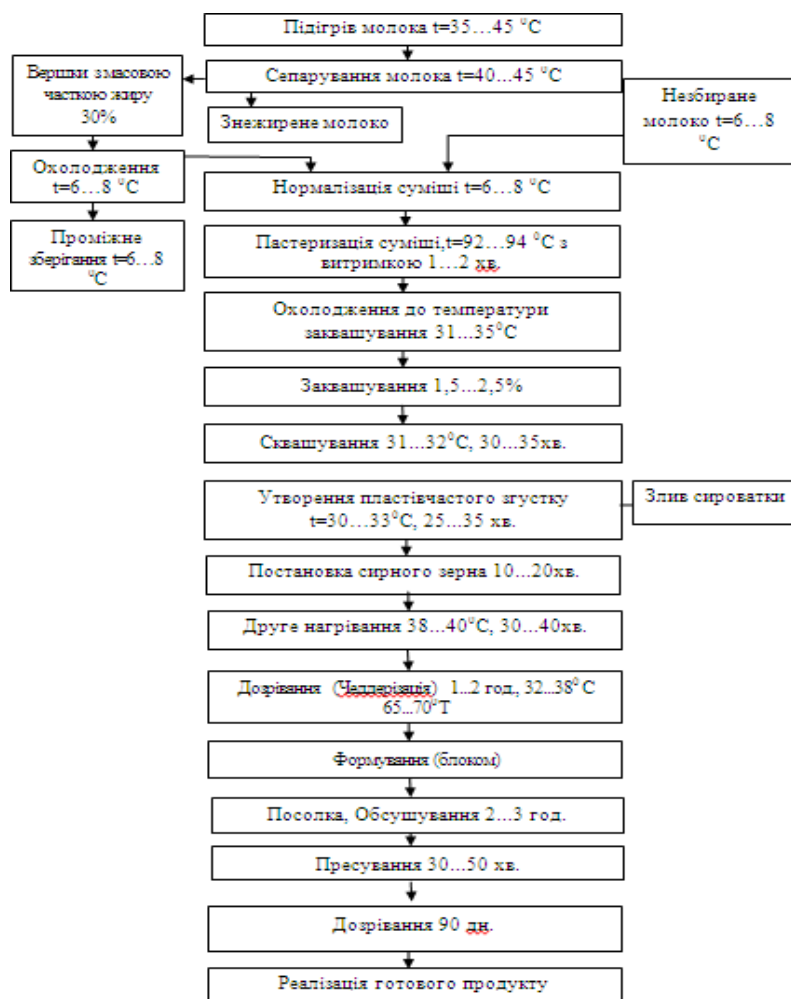

Рис. 2.4. Технологічний процес виробництва сиру Чеддер Український – з масовою часткою жиру 50%

Однією з основних проблем, які впливають на діяльність ТОВ "Пирятинський сирзавод" і призвели до збитку у 2022 році, є сезонність виробництва молока та труднощі при реалізації продукції. Україна, а також регіон, де розташований завод, мають виражену сезонність виробництва молока. Це означає, що протягом року обсяги збору молока змінюються, наприклад, відповідно до стадії лактації у худоби та умов утримання. Ця нерівномірність у постачанні сировини може ускладнити процес виробництва та планування продукції. Складнощі з реалізацією готової продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також висока мінливість цін на сировину, впливають на рентабельність переробки молока. Це може призвести до нестабільності фінансових результатів підприємства та ускладнити планування інвестицій у

розвиток та модернізацію засобів виробництва.

2.2 Техніко- економічний аналіз діяльності "Пирятинський сирзавод"

Техніко-економічний аналіз діяльності "Пирятинський сирзавод" розглядає питання ефективності виробничого процесу, використання ресурсів та фінансових можливостей підприємства. Цей аналіз включає в себе оцінку виробничих потужностей, якість продукції, витрати на виробництво, рівень конкурентоспроможності на ринку та інші аспекти діяльності компанії. Результати такого аналізу дозволяють зрозуміти сильні та слабкі сторони підприємства, виявити можливі шляхи оптимізації виробництва, зниження витрат та підвищення прибутковості. Для "Пирятинського сирзаводу" важливо враховувати технічні та економічні аспекти своєї діяльності з метою забезпечення стійкого розвитку та успішного конкурування на ринку.

З моменту свого заснування "Пирятинський сирзавод" відзначався як один з найбільш визначних виробників сиру у регіоні. Однак зростання конкуренції на ринку молочної продукції та зміни в споживчих уподобаннях споживачів ставлять перед підприємством нові виклики. Тому техніко-економічний аналіз стає ключовим інструментом для оцінки поточного стану справ у компанії та визначення стратегічних напрямків розвитку.

Аналіз виробничих потужностей дозволить визначити, наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства, чи варто розширювати або модернізувати виробництво для підвищення продуктивності. Оцінка якості продукції допоможе виявити можливі недоліки у виробничому процесі та встановити шляхи їх виправлення. Витрати на виробництво, у свою чергу, потребують аналізу з метою оптимізації та зменшення, щоб збільшити ефективність виробництва та конкурентоспроможність продукції на ринку. Важливим аспектом аналізу є фінансовий стан підприємства. Ретельний розгляд фінансових показників дозволить визначити рентабельність виробництва, оцінити фінансові ризики та розробити стратегії залучення інвестицій для

подальшого розвитку.

Усі ці аспекти техніко-економічного аналізу є необхідними для "Пирятинського сирзаводу" з метою забезпечення стабільного функціонування на ринку та збереження лідерської позиції у сфері виробництва молочної продукції.

Для аналізу техніко-економічних показників і ресурсного забезпечення діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» використана фінансова звітність за 2020,2021, 2022 роки, яка містить документи:

1. Баланс (звіт про фінансовий стан).
2. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід).
3. Звіт про рух грошових коштів.
4. Звіт про власний капітал.

Проведемо аналіз техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка техніко-економічних показників діяльності ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки**

Найменування показника	Роки			Відхилення			
				абсолютне, од.		відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/2021	2021/ 2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8

Продовження таблиці 2.2

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	105541	1520951	202020205	465538	95565	44,1	6,28
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	89202192	1284651	1456698	392859	20212047	44	13,39
Валовий прибуток, тис.грн.	20203621	236300	15982022	72679	-76482	44,4	-32

Інші операційні доходи, тис.грн.	12083	2021345	12996	5262	-4349	43,5	-25
Адміністративні витрати, тис.грн.	10624	15642	2021734	502022	2092	47,2	13,4
Витрати на збут, тис.грн.	57381	99563	127211	4220222	27648	73,5	27,7
Інші операційні витрати, тис.грн.	8407	11484	29243	3077	2021759	36,6	154
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	99292	126956	(-1371)	27664	-125585	27,86	-0,01
Витрати з податку на прибуток, тис.грн.	14246	21299	0	7053	-21299	49,5	0
Збиток, тис.грн.	0	0	2020006	0	2020006	0	100
Чистий прибуток, тис.грн.	60031	96403	0	36372	-96403	60,6	0
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації, тис.грн.	0,85	0,84	0,9	-0,01	0,06	-1,1	7,1
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	661	669	654	8	-15	1,21	-2,2
Продуктивність праці (виробіток), тис.грн./чол.	1596	2273	2472	677	199	42	8,7

ТОВ "Пирятинський сирзавод" активно використовує місцеві ресурси для виробництва своєї продукції, зокрема, місцеве молоко, яке відповідає високим міжнародним стандартам якості і безпеки, таким як ISO і HACCP [2021]. Це сприяє не лише забезпеченню якісної сировини для виробництва сиру, але й знижує витрати на транспортування та зберігання сировини, сприяючи оптимізації виробничих процесів. Проведення обов'язкової сертифікації харчових продуктів і продовольчої сировини свідчить про високу увагу підприємства до якості своєї продукції та відповідального ставлення до безпеки споживачів. Це також може позитивно впливати на репутацію компанії та

сприяти розширенню ринків збуту.

З таблиці 2.3 видно, що основними районами, з яких надходить сировина на сирзавод, є Полтавська область. Це свідчить про стратегічне розташування підприємства та його спроможність ефективно використовувати місцеві ресурси. Такий підхід також може сприяти розвитку регіональної економіки та співпраці з місцевими постачальниками.

Таблиця 2.3

Сировинна база ТОВ «Пирятинський сирзавод» в досліджуваному регіоні (Полтавська область) у 2021 році

Райони, що входять в сировинну зону	К-ть с.-г. під-в	К-ть молочних корів, гол.	Валовий надій, тис. л	Товарність, %	Кількість сировини, тис. т
Пирятинський	9	5393	9,49	0,7	35830,37
Гребінківський	5	1471	8,13	0,7	8366,88
Прилуцький	5	542	8,93	0,7	3391,08
Глобинський	7	427	7,45	0,7	2228,0

З таблиці 2.3 можна зробити висновок, що основними постачальниками сировини для ТОВ "Пирятинський сирзавод" є Пирятинські сільгоспідприємства, які займають перше місце за обсягами постачання молочної сировини. Це свідчить про тісні зв'язки між сирзаводом і місцевими сільгоспідприємствами, що може мати позитивний вплив на розвиток місцевого сільського господарства та економіки регіону в цілому.

Друге місце за обсягами постачання молочної сировини належить Гребінківським підприємствам, що також свідчить про важливу роль даного району у постачанні сировини для виробництва сиру. Прилуцькі та Глобинські підприємства також займають вагомую позицію серед постачальників сировини для підприємства.

Проаналізуємо обсяги виробництва продукції ТОВ "Пирятинський сирзавод" в натуральному та грошовому вираженні з таблиці 2.4.

Обсяги виробництва основних видів продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» в натуральній та грошовій формі у 2020-2022 рр.

№	Основний вид продукції	В натуральній формі			В грошовій формі			% до всієї виробленої продукції		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	Сир твердий	3011	2467	2683	223580	241320	280390	31,3	15,7	22,2
2	Сир плавлений	2504	2135	202076	120625	130008	119030	2020,9	8,5	9,4
3	Вершки	0	0	6930	0	0	319524	0	0	25,3

З таблиці 2.4 видно, що вершків за 2022 рік було вироблено найбільше, у порівнянні з виробництвом сиру плавленого та сиру твердого. Це може бути пов'язано з популярністю вершків серед споживачів або з підвищеною попитом на цей продукт на ринку.

Сир твердий займає друге місце у виробництві за обсягами виробництва в натуральній формі, що свідчить про значний обсяг виробництва даного продукту на підприємстві. Такий продукт може мати високу популярність серед споживачів та забезпечувати стабільні прибутки для компанії.

Третє місце за обсягами виробництва в натуральній формі належить сирам плавленим. Це також важливий продукт для підприємства, хоча його обсяги виробництва можуть бути меншими порівняно з іншими видами сиру.

Обсяги реалізації основних видів продукції ТОВ "Пирятинський сирзавод" в натуральному та грошовому еквіваленті за 2020-2022 роки подані в таблиці 2.5. Далі проведемо аналіз цих даних для отримання додаткових висновків щодо динаміки розвитку підприємства та його продукції.

ТОВ "Пирятинський сирзавод" виробляє широкий асортимент молочних продуктів, серед яких сир плавлений займає перше місце за обсягом реалізації у 2022 році. Цей продукт приніс значний дохід підприємству, становлячи понад 6,28% більше, ніж у 2021 році. Однак, крім сиру плавленого, підприємство також виробляє і реалізує інші види продукції, такі як вершки, сир твердий, продукти

молоковмісні та сироватка суха.

Таблиця 2.5

Обсяги реалізації основних видів продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» в натуральному та грошовому еквіваленті за 2020-2022 роки

№	Основний вид продукції	В натуральній формі			В грошовій формі			% до всієї виробленої продукції		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	Сир твердий	3200	2302	1946	235693	225200	203369	27,3	14,7	16,1
2	Сир плавлений	2482	2150	202049	119496	130921	12021113	13,9	8,2	9,3
3	Вершки	0	0	6930	0	0	319524	0	0	25,3

У своїй діяльності "Пирятинський сирзавод" дотримується облікової політики, яка базується на національних стандартах бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України. Зокрема, в плані обліку основних засобів, підприємство застосовує прямолінійний метод амортизації. Щодо оцінки вартості запасів, застосовується метод середньозваженої собівартості.

З розмірами площі та складом основних засобів підприємства можна зробити висновок про його значний потенціал у виробництві та розподілі продукції. Площа ТОВ "Пирятинський сирзавод" становить 21985 квадратних метрів, з яких 2021100 квадратних метрів припадають на забудову. Склад основних засобів виробничого призначення представлений в табличному форматі в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Склад основних засобів виробничого призначення (за залишковою вартістю) ТОВ «Пирятинський сирзавод», тис. грн.

Назва основного засобу	2020	2021	2022	Абс. відх. (+,-)		Відн. відх. (%)	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Виробничого призначення:	59632	75935	77246	16303	1311	27,33	1,72
Будівлі і Споруди	32968	31478	29973	-1490	-1505	-4,51	-4,78

Машини і обладнання	24083	42141	4352021	2022058	1376	74,9	3,2
Транспортні Засоби	2093	202156	3027	-337	1271	-2020,1	72,38
Земельні Ділянки	120	120	120	0	0	0	0
Інші	368	440	609	72	20209	19,56	38,4
Всього	119264	15202270	154492	32606	2622	27,33	1,72

Станом на 31 грудня 2022 року ТОВ "Пирятинський сирзавод" зареєструвало основні засоби виробничого призначення на суму 77246 тис. грн. Ця сума трохи вища, ніж у 2021 році на 1,72% і значно перевищує показники 2020 року. Машини та обладнання становлять значну частину цих активів, при цьому вони складають основу технологічного процесу виробництва [19]. У 2022 році машини і обладнання налічувались на суму 4352021 тис. грн, що є найбільшою вартістю серед основних засобів на підприємстві. Ця сума вище, ніж у попередні роки, проте зростання порівняно з 2021 роком склало лише 3,2%, що свідчить про помірне зростання цього виду активів.

Основні засоби використовуються на підприємстві повністю, що свідчить про їх ефективне використання виробничим процесом. Для більш детального уявлення про технологічне обладнання ТОВ "Пирятинський сирзавод", наведений опис основного технологічного обладнання приймально-апаратного, масломолочного та цільномолочного цехів у таблиці 2.7. Цей опис дозволяє отримати уявлення про обладнання, яке використовується на різних етапах виробництва та його технічні характеристики.

Таблиця 2.7

Основне виробничо-технологічне обладнання ТОВ «Пирятинський сирзавод» у 2022 році

№	Вид обладнання	Марка	К-сть од-ць	Потужність	Гобаритні розміри
1	Естакада	-	2	-	-
2	Резервуар для пром.зберігання молока	Tewes-bis	4	25 т	2465×202060×84360

3	Установка для приймання молока	УПУМА	2	25 т/год	925×565×690
4	Ємності для миючих розчинів	Tewes-bis	2	10 т	2500×2135×3460
5	Ємність для води	Tewes-bis	1	10 т/год	2500×2135×3460
6	Нагрівач води	Tewes-bis	1	10 т/год	325×265×290
7	Насос відцентровий	Tewes-bis	1	10 т/год	425×365×290
8	Насос відцентровий	50-3Ц7-1-20	10	25 т/год	825×365×690
9	Відцентровий молокоочисник	Alfa laval	2	30 т/год	1280×1280×1450
10	Відцентровий молокоочисник	Nagema	1	30 т/год	1080×1080×1450
11	Пластинчастий охолоджувач	APV	3	30 т/год	2000×705×1460
12	Резервуар для пром. зберігання молока	Tewes-bis	4	100 т	8865×5460×8960
13	Резервуар для пром.зберігання знежиреного молока	Tewes-bis	2	50 т	4865×3460×8960
14	Пастеризаційно-охолоджувальна установка	Alfa laval	3	30 т/год	1900×805×1460
15	Пастеризаційно-охолоджувальна уст.	Nagema	2	15 т/год	870×405×1350
2020	Бактофуга	Alfa laval	1	30 т/год	2600×2080×3450
2021	Сепаратор-вершковідокремлювач	Nagema	1	15 т/год	2010×202080×2000
2022	Сепаратор-вершковідокремлювач	ОСНС-С	4	10 т/год	1210×980×1000

Продовження таблиці 2.7

19	Пластинчастий охолоджувач	IPV	1	30 т/год	7500×6250×1530
20	Пластинчастий охолоджувач	Tewes-bis	1	10 т/год	2500×1250×2530
21	Резервуар для проміжного зберігання вершків	B2-OMB-2	2	2 т	1335×1135×3100
22	Резервуар для нормалізації молока(сири тверді)	B2-OMB-10	5	10 т	2500×2135×3460
23	Резервуар для нормалізації суміші	B2-OXP-15	1	15 т	3500×2135×3460
24	Резервуар для знежиреного молока	B2-OMГ-6,3	2	6,3	2190×2245×2134
25	Пастеризаційно-охолоджувальна уст-ка	DONI Term	1	5т/год	4450×2126×2825
26	Сировиготовлювач	NDT 10000	1	10 т	3950×2600×3000
27	Формовочний апарат	Паста Филата	1	0,5т/год.	1100×1400×202200
28	Насос роторний	75-2ЦЗ-5-3	1	10 т/год	850×400×285
29	Насос роторний	75-12Ц-1-3	1	5 т/год	650×300×285
30	Установка для самопресування сиру		1	2 т/год	3050×1500×202100
31	Чедерізатор	CHS-800	1	1 т/год	2700×800×2200
32	Кутер (змішувач)	DONI	2	1 т	1500×921×1040
33	Насос для сирної маси	75-12Ц-1-3	2	1 т/год	620×350×380
34	Фасувальний апарат для сиру	ПАПАК P05	1	60уп./хв	2840×1460×1900
35	Формовочний апарат	PT-1150	1	1 т/год	2700×100×2200
36	Охолоджувач для сироватки	ОЛЛ 25	1	25 т/год	2000×700×908
37	Резервуар для зберігання сироватки	B2-OMB	1	25 т	2465×202060×84360
38	Солільний басейн		1	0,5 т	2000×3000×1000
39	Камера для дозрівання		1	0,5т	2000×3000×3000

Таблиця 2.7 надає можливість провести аналіз стану та руху основних засобів ТОВ "Пирятинський сирзавод" протягом трьох років – з 2020 по 2022. Цей аналіз важливий для оцінки ефективності управління активами підприємства та його здатності до виробничого росту.

З таблиці видно, які конкретні типи обладнання та установок є найбільш

важливими для виробництва сирів і молочних продуктів на підприємстві. Такий детальний аналіз допоможе виявити можливість оптимізації використання ресурсів, а також ідентифікувати потреби в модернізації або заміні обладнання.

У зв'язку з розширенням асортименту продукції або збільшенням обсягів виробництва можуть виникати потреби у впровадженні нових технологій або збільшенні потужностей обладнання. Тому аналіз руху основних засобів за допомогою таблиці 2.8 допоможе у прийнятті стратегічних рішень щодо розвитку підприємства в майбутньому.

Таблиця 2.8

Стан і рух основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.

Показник/рік	2020	2021	2022	Абс. відх., (+,-)		Відн. (%)	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021 / 2020	2022 / 2021
Первісна вартість, тис. грн.	20226833	209840	227390	13007	2021550	-84	8,4
Амортизація, тис. грн	127201	133453	149740	6252	2020287	4,91	12,2
Коефіцієнт зносу, %	0,68	0,63	0,65	-0,05	0,02	-7,3	3,2
Коефіцієнт придатності, %	0,32	0,37	0,35	0,05	-0,02	15,6	-5,4
Коефіцієнт оновлення, %	0,11	0,1	0,11	-0,01	0,01	-9	10
Коефіцієнт вибуття, %	0,09	0,1	0,1	0,01	0	11	0

Оцінка ефективності використання основних засобів відіграє ключову роль у стратегічному управлінні підприємством. Проведемо аналіз цих показників для ТОВ «Пирятинський сирзавод» за допомогою методу порівняння фактичного рівня за звітний період з аналогічними показниками попереднього періоду [20]. Наявність чітких критеріїв оцінки ефективності дозволяє здійснити об'єктивне порівняння і визначити успішність управління основними засобами. Для цього можна використати такі показники як використання потужності, рентабельність, час безвідмовної роботи, частота технічних зупинок, середній

час наладки та ремонту, та інші, залежно від специфіки виробництва.

Наприклад, визначення ступеня використання потужності може допомогти зрозуміти, наскільки інтенсивно використовуються основні засоби. Чим більше цей показник, тим ефективніше використання майна. Рентабельність же вказує на те, наскільки ефективно основні засоби приносять прибуток підприємству. Щоб отримати повну картину ефективності, необхідно також врахувати інші фактори, такі як технічний стан обладнання, витрати на його обслуговування та ремонт, а також рівень аварійності. Тільки комплексний аналіз дозволить зробити об'єктивний висновок про ефективність управління основними засобами.

Такий підхід дозволить виявити потенційні проблемні місця у використанні основних засобів та розробити стратегію подальшого управління, спрямовану на підвищення ефективності виробництва та зниження витрат.

Таблиця 2.9

**Оцінка ефективності використання основних засобів ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.**

Показник/рік	2020	2021	2022	Абс. відх., (+,-)		Відн. (%)	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Вартість ОЗ, тис. грн.	119264	15202270	154492	32606	2622	27,33	1,72
Дохід (виручка) від реалізації продукції	1055413	1520951	202020205 2020	465538	95565	44,1	6,28
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	99292	126956	(-1371)	27664	-125585	27,86	- 0,01
Чисельність персоналу, Осіб	661	669	654	8	-15	1,21	-2,2
Фондовіддача, тис. грн.	8,84	10,1	10,46	1,26	0,36	14,25	3,5
Фондомісткість, тис. грн.	0,11	0,09	0,09	-0,02	0	-2022	0
Фондорентабельність, %	0,83	0,84	-0,008	0,01	-0,832	1,2	- 0,95

Продовження таблиці 2.9

Фондозброєність, тис. грн./особу	20220,4	227,01	236,2	46,61	9,19	25,8	4,04
----------------------------------	---------	--------	-------	-------	------	------	------

У таблиці 2.9 представлена оцінка ефективності використання оборотних коштів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за період з 2020 по 2022 роки. За цей період були проаналізовані такі показники, як оборотність оборотних коштів, період обороту оборотних коштів та коштів реалізації продукції. Оборотність оборотних коштів - це показник, що вказує на швидкість перетворення оборотних коштів у виручку від реалізації продукції. Згідно з таблицею, оборотність оборотних коштів зростає з 6,2 разів у 2020 році до 7,5 разів у 2021 році, але зменшилася до 6,8 разів у 2022 році. Це може свідчити про те, що компанія могла мати проблеми з ефективним управлінням оборотними коштами у 2022 році.

Період обороту оборотних коштів вказує на те, скільки днів потрібно підприємству, щоб звернути оборотні кошти в грошові потоки. За таблицею, період обороту оборотних коштів зменшувався з 58 днів у 2020 році до 48 днів у 2021 році, але збільшився до 53 днів у 2022 році. Це може вказувати на затримки у витрачанні оборотних коштів, що може вплинути на загальну ліквідність підприємства. Аналізується і показник коштів реалізації продукції, який вказує на відношення між оборотними коштами та виручкою від реалізації продукції [21]. За аналізом, цей показник збільшувався з 6,7 разів у 2020 році до 8,2 разів у 2021 році, але зменшився до 7,6 разів у 2022 році. Це може свідчити про те, що оборотні кошти стали менше ефективно використовуватися для генерування виручки від реалізації продукції.

Отже, на основі аналізу цих показників можна зробити висновок, що ефективність використання оборотних коштів ТОВ «Пирятинський сирзавод» може бути розглянута як змішана: у 2021 році вона підвищилася, але в 2022 році знову знизилася, що може свідчити про потребу в удосконаленні стратегій управління оборотними активами.

**Оцінка ефективності використання оборотних коштів ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.**

Показники	Рік			Абс. відх., ±		Відн. відх., %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Оборотні активи, тис. грн.	365566	462746	485687	9720220	22941	26,5	5,0
Дохід від реалізації, тис. грн.	1055413	1520951	202020205 2020	1055413	1520951	202020205 2020	1055413
Собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг), тис.грн	89202192	1284651	1456698	392859	20212047	44	13,39
Дебіторська заборгованість, тис.грн.	89841	93480	101247	3639	7767	4	8,3
Показники оцінки ефективності використання обігових коштів							
Коефіцієнт оборотності, обороту	2,88	3,28	3,32	0,4	0,04	13,8	1,21
Коефіцієнт завантаження, тис. грн.	0,34	0,31	0,3	-0,03	-0,01	-8,8	-3,23
Термін одного обороту, днів	125	109	108	2020	-1	-12,8	-0,9

Таблиця 2.10 надає можливість оцінити склад та чисельність персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за період з 2020 по 2022 роки. Аналіз цих даних дозволяє зрозуміти, як трудовий потенціал підприємства впливає на його ефективність та економічні результати.

У 2020 році підприємство мало 320 співробітників, у 2021 році ця кількість зросла до 340 осіб, а в 2022 році досягла 355 осіб. Цей показник свідчить про зростання чисельності персоналу протягом років.

Далі, можна проаналізувати склад персоналу за категоріями. У 2020 році на ТОВ «Пирятинський сирзавод» працювало 20220 чоловік (або 56% від

загальної кількості) чоловіків і 140 жінок (або 44%). У 2021 році цей розподіл склав 190 чоловіків (або 56%) та 150 жінок (або 44%). Нарешті, у 2022 році було 200 чоловік (або 56%) і 155 жінок (або 44%). Загалом, можна побачити, що структура залишилася майже незмінною з року в рік.

Однак важливо також врахувати категорію робітників за кваліфікацією. У 2020 році 140 осіб (або 44%) були кваліфікованими робітниками, тоді як 20220 осіб (або 56%) — некваліфікованими. У 2021 році ця кількість складала 150 осіб (або 44%) та 190 осіб (або 56%) відповідно. У 2022 році відповідні цифри становили 155 осіб (або 44%) і 200 осіб (або 56%). Тут також спостерігається стабільність в структурі персоналу з року в рік [22].

Таким чином, аналіз складу та чисельності персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод» допомагає зрозуміти, як він готується до змін у виробництві, які можуть виникнути в майбутньому, а також як впливає на ефективність використання ресурсів.

Таблиця 2.11

Чисельність персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод», осіб

Показники/рік	2020	2021	2022	Темп росту, %	
				2020/2021	2022/2021
Чисельність персоналу по Підприємству	661	669	654	1,21	-2,2
в тому числі:					
Керівники	56	57	53	1,78	-7
Спеціалісти	75	75	75	0	0
Робітники	530	537	526	1,32	-2

У таблиці 2.11 подано показники руху персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за період з 2020 по 2022 роки. Ці дані є важливими для оцінки динаміки змін у кадровому складі підприємства та для розуміння тенденцій у залученні та звільненні працівників.

У 2020 році на підприємстві було зареєстровано 20220 прийомів на роботу і 20225 звільнень, у 2021 році - 20215 прийомів і 20220 звільнень, а у 2022 році - 20210 прийомів та 20215 звільнень. Загалом, можна побачити, що кількість

прийомів на роботу зменшувалася з року в рік, але також зменшувалася і кількість звільнень. Це може вказувати на стабільність кадрової ситуації на підприємстві, або на стратегічні зміни в політиці найму та управління персоналом.

Зважаючи на ці дані, можна також визначити показник чистої динаміки персоналу, що показує різницю між кількістю прийнятих на роботу працівників та кількістю звільнених. У 2020 році ця різниця склала -5, у 2021 році -5, а у 2022 році -5. Це свідчить про те, що кількість прийнятих на роботу працівників була меншою, ніж кількість звільнених, протягом всього аналізованого періоду.

Таблиця 2.12

Показники руху персоналу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 р

Показники/рік	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, (+, -)	
				2021/2020	2022/2021
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	661	669	654	8	-15
Прийнято на підприємство, чол.	82	90	75	8	-15
Вибуло з підприємства, чол.	74	76	70	2	-6
- коефіцієнт прийому персоналу, %	12,4	13,4	11,5	1	-1,9
- коефіцієнт вибуття персоналу, %	11,2	11,36	10,7	- 0,2020	-0,66

У 2020 році ТОВ "Пирятинський сирзавод" мав 82 працівники, що призвело до звільнення 74 осіб. У 2021 році чисельність зросла до 90 осіб, але відзначається і збільшення кількості звільнених працівників до 76 осіб. Незважаючи на це, у 2022 році число працівників зменшилося до 75 осіб, при цьому лише 70 осіб були звільнені. Таким чином, в 2022 році було менше звільнень на 6 осіб порівняно з 2021 роком.

Коефіцієнт прийому показав певні зміни у цей період. У 2021 році він склав 13,4%, що на 1% вище, ніж у 2020 році. Проте, у 2022 році цей показник

зменшився до 11,5%.

Показники звільнення також демонструють певні позитивні тенденції. Коефіцієнт вибуття зменшився з 11,2% у 2020 році до 10,7% у 2022 році, що є позитивними показниками для підприємства [23].

Оцінка ефективності використання персоналу показує зростання продуктивності праці з 1596 тис. грн у 2020 році до 2472 тис. грн у 2022 році. Також помітне зменшення трудомісткості на особу у відповідних роках.

У той же час, зарплатомісткість підприємства зросла у 2022 році, хоча зарплатовіддача зменшилася до 23 тис. грн, що на 8 тис. грн менше, ніж у 2021 році.

Таблиця 2.13

**Оцінка ефективності використання персоналу та оплати праці ТОВ
«Пирятинський сирзавод» в 2020- 2022 рр.**

Показники/рік	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, (+, -)	
				2021/2020	2022/2021
Дохід від реалізації, тис. грн.	1055413	1520951	202020205 2020	465538	95565
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	661	669	654	8	-15
Витрати на оплату праці, тис. грн.	40347	48692,5	67479,7	8345,5	18787,2
Вартість ОЗ, тис. грн.	119264	15202270	154492	32606	2622
Продуктивність праці, тис. грн/чол	1596	2273	2472	677	199
Трудомісткість, чол./тис. грн	0,0006	0,0004	0,0004	-0,0002	0
Фондозброєність, тис. грн/особу	20220	227	236	47	9
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, тис. грн./чол.	61	72	103	11	31

Продовження таблиці 2.13

Зарплатомісткість, тис. грн	0,03	0,03	0,04	0	0,01
Зарплатовіддача, тис. грн	26	31	23	5	-8

У 2022 році середньооблікова чисельність штатних працівників склала 654 чоловіків, а середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом, становила лише 2 чоловіки. Відсутність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу або зі зниженою нормою робочого часу, була зафіксована.

Фонд оплати праці за 2022 рік склав 67 479,7 тис. грн, що на 8345,5 тис. грн більше, ніж у попередньому році. Це зростання витрат на оплату праці відображає політику підприємства стосовно підвищення кваліфікаційних вимог до працівників та адаптації до зростання вартості робочої сили в економіці загалом [24].

Зменшення чисельності працівників сприяло зростанню чистого доходу від реалізації продукції та стрімкому підвищенню рівня продуктивності праці протягом розглянутого періоду.

Далі, ми можемо провести аналіз показників ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ "Пирятинський сирзавод", які наведені в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

**Показники ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки**

Найменування показника	Роки			Темп приросту, %	
				2021/	2022/
	2020	2021	2022	2020	2021
Обсяг виробництва, тис. грн	1055413	1520951	1616516	44,1	6,28

Продовження таблиці 2.14

Собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг), тис. грн	89202192	1284651	1456698	44	13,39
Матеріальні витрати, тис. грн.	725828	1234336	1370275	70	11
Матеріаловіддача, тис. грн.	1,45	1,23	1,2022	-0,22	-0,05
Матеріалоемність, тис. грн.	0,68	0,81	0,85	0,13	0,04
Питома вага матеріальних ресурсів у собівартості продукції, %	81,38	96,08	94,06	14,7	-2,02

У контексті ефективного управління матеріальними ресурсами на підприємстві "Пирятинський сирзавод" важливо продовжувати активно впроваджувати технології ресурсозбереження. Це може включати в себе різноманітні заходи, спрямовані на зменшення витрат та раціональне використання ресурсів. Показники матеріаловіддачі та матеріалоемність є ключовими метриками, які відображають ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Постійне зменшення матеріаловіддачі та зростання матеріалоемності може свідчити про недоцільне використання ресурсів або неефективність виробничих процесів [25]. У зв'язку з цим, необхідно активно шукати шляхи для оптимізації виробничих процесів та впровадження нових технологій, спрямованих на зменшення витрат матеріальних ресурсів та підвищення продуктивності виробництва. Наприклад, це може включати в себе впровадження нових методів управління запасами, використання екологічно чистих матеріалів, оптимізацію виробничих процесів з метою зменшення відходів та інші заходи.

Важливо розглядати питому вагу матеріальних ресурсів у собівартості продукції. Зростання цього показника може свідчити про збільшення витрат на матеріальні ресурси, що може негативно позначитися на конкурентоспроможності підприємства. Тому необхідно удосконалювати процеси закупівель та виробництва з метою зниження цього показника і

підвищення ефективності виробництва.

2.3 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Аналіз фінансового стану ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є важливим етапом в управлінні підприємством. Цей аналіз дозволяє отримати об'єктивну картину фінансових показників компанії, її стабільності та прибутковості. Розгляд доходів та витрат допомагає зрозуміти ефективність виробництва та управління ресурсами. Оцінка показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості визначає рівень фінансового ризику. Також важливо враховувати динаміку фінансових результатів та порівнювати їх з аналогічними показниками у попередні періоди. На основі цього аналізу можна розробити стратегію подальшого розвитку підприємства та прийняти ефективні управлінські рішення.

Для проведення аналізу фінансового стану ПрАТ "Пирятинський сирзавод" використовуються різноманітні методи та інструменти. Перш за все, аналізуються звіти про прибутки та збитки, баланс, звіт про грошові потоки та інші фінансові документи підприємства. Важливим аспектом є визначення фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, платоспроможність, забезпеченість капіталом та інші. Далі проводиться порівняння цих показників з аналогічними показниками інших підприємств галузі або з попередніми показниками самого "Пирятинського сирзаводу". Це дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно управління фінансами на даному підприємстві порівняно з іншими учасниками ринку.

Важливо враховувати зовнішнє середовище та ринкові тенденції. Зміни в економічному, політичному або соціокультурному контексті можуть вплинути на фінансовий стан підприємства. Тому аналіз зовнішніх факторів також включається до процесу оцінки фінансового ризику та прийняття стратегічних рішень.

Для здійснення своєї господарської діяльності ТОВ "Пирятинський

сирзавод" здійснює поточні витрати на її забезпечення. Використання інформації про витрати, отриманої в результаті їх аналізу, сприяє:

- Зміцненню обґрунтованості нормативних показників витрат ресурсів і нормативного кошторису витрат;
- Отриманню достовірної інформації про ефективність використання виробничих ресурсів;
- Виявленню внутрішніх резервів економії та раціонального здійснення витрат;
- Обґрунтуванню оптимальних управлінських рішень.

Метою аналізу витрат на підприємстві є оцінка рівня витрат, виявлення можливостей раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, здійснення ефективного управління ними [26]. Елементи операційних витрат ТОВ "Пирятинський сирзавод" за 2020-2022 роки представлено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Елементи операційних витрат ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.

Стаття витрат	Роки			Абсолютне відхилення, (+,-)	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Матеріальні витрати	725828	1234336	1370275	508508	135939
Витрати на оплату праці	36481	50520	67949	14039	2021429
Відрахування на соціальні заходи	7831	1082020	14299	2985	3483
Амортизація	10158	11678	18309	1520	6631
Інші операційні витрати	62859	108838	149224	45979	40386
Разом	843157	1416188	1620056	573031	203868

Структура витрат ТОВ "Пирятинський сирзавод" за період 2020-2022 років

вказує на те, що найбільшу частку витрат складають матеріальні витрати та інші операційні витрати. Цей тренд є зрозумілим, оскільки з кожним роком ціни на пальне, комунальні послуги, сировину та інші складові витрат зростають.

Давайте розглянемо структуру операційних витрат ТОВ "Пирятинський сирзавод" за цей період. Дані цього аналізу подано у таблиці 2.2020.

Таблиця 2.16

**Структура операційних витрат ТОВ «Пирятинський сирзавод» за
2020-2022 роки, %**

Стаття витрат	Роки			Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2021	2022
Матеріальні витрати	86	87	85	1	-2
Витрати на оплату праці	4	3,56	4,2	-0,44	0,64
Відрахування на соціальні заходи	1	0,76	0,88	-0,24	0,12
Амортизація	1,2	1	1,13	-0,2	0,13
Інші операційні витрати	7,8	7,68	8,79	-0,12	1,11
Разом	100	100	100	0,0	0,0

З таблиці можна зрозуміти, що матеріальні витрати мають першочергове значення, складаючи 86%, 87% та 85% відповідно до загальної структури витрат у 2020, 2021 та 2022 роках. Це вказує на те, що у ТОВ "Пирятинський сирзавод" матеріальні ресурси є ключовим елементом їхньої діяльності, а зростання цих витрат свідчить про збільшення обсягів виробництва або підвищення вартості входящих матеріалів [27].

Крім того, інші операційні витрати, а також витрати на оплату праці працівників також зросли з 2020 по 2022 роки. Це може бути внаслідок росту цін на послуги, збільшення чисельності персоналу або підвищення рівня оплати праці.

Дані з таблиці 2.17 показують, що у складі собівартості реалізованої продукції основна частина витрат припадає на сировину - у 2020 році - 40,6%, у 2021 році - 44,4%, у 2022 році - 43,5%. Це вказує на значний вплив вартості сировини на загальні витрати виробництва, що може відображати тенденцію

зростання цін на сировину або зміни у виробничому процесі.

Таблиця 2.17

**Собівартість реалізованої продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод»
за 2020-2022 роки**

№	Склад витрат* *(зазначаються витрати, які складають більше 5 % від собівартості реалізованої продукції)	Відсоток від загальної собівартості реалізованої продукції (у %), роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
		2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
1	Сировина	40,6	44,4	43,5	3,8	-0,9
2	Транспортно-заготівельні витрати	7,7	9,4	8,5	1,7	-0,9

Для отримання більш детальної картини стосовно фінансового стану ТОВ "Пирятинський сирзавод", приступимо до аналізу майнового стану підприємства, який представлено в таблиці 2.18.

Аналізуючи таблицю 2.2, можна відзначити зростання суми нематеріальних активів ТОВ "Пирятинський сирзавод" на 752 тис. грн у 2022 році. Зменшення суми незавершених капітальних інвестицій у 2021 році на 96% і у 2022 році на 14% порівняно з 2021 роком. Варто відзначити, що нематеріальні активи проявляють стабільну тенденцію до зростання, що свідчить про інноваційну діяльність підприємства. Такі активи, як патенти, ліцензії, програмне забезпечення, є ключовими для забезпечення конкурентоспроможності у сучасних умовах господарювання.

Протягом 2020-2022 років спостерігається стійке зростання обсягу запасів, що може свідчити про зменшення ефективності їх використання та управління ними.

Підприємство також має значну дебіторську заборгованість, яка зросла з кожним роком: у 2020 році - 89 841 тис. грн., у 2021 році - 93 480 тис. грн., у 2022 році - 101 247 тис. грн. Це може свідчити про наявність заборгованості дебіторів перед підприємством і призвести до зменшення суми оборотних коштів в обігу. Така ситуація може бути пов'язана зі збільшенням терміну товарного кредиту або змінами у збутовій політиці підприємства.

**Аналіз необоротних та оборотних активів в активі балансу ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.**

Найменування статей	Роки			Відхилення:			
				абсолютне, тис.грн.		відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/1 7
1	2	3	4	5	6	7	8
I Необоротні активи							
Нематеріальні активи	106	321	1073	215	752	202	234
Незавершені капітальні інвестиції	1202122	383	326	-11339	-57	-96,7	-14
Основні засоби	59632	76387	77650	16755	1263	28,09	1,6
II Оборотні активи							
Запаси	63791	119144	152028	55353	32884	86	27,6
Виробничі запаси	23030	31588	2920210	8558	- 28671	37,2	-90,7
Незавершене виробництво	4045	20134	28290	16089	8156	397	40,5
Готова продукція	35293	66795	92339	31502	25544	89	38
Товари	1423	627	2229	-796	1602	-56	256
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	89841	93480	101247	3639	7767	4	8,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками	6644	8128	6199	1484	-1929	23	-23
Інша поточна дебіторська заборгованість	1202286	14312	17645	2426	3333	20	23
Грошові кошти та їх еквіваленти	110402	20206225	113503	55823	- 52722	50,5	-31,7
Готівка	23	100	63	77	-37	334	-37
Рахунки в банках	110379	20206125	113440	55746	- 52685	50,5	-31,7
Витрати майбутніх періодів	39	60	85	21	25	54	42
Інші оборотні активи	4050	5853	20216202 2	202203	120216 5	44,5	201

Продовження таблиці 2.20

Найменування показника	Роки			Відхилення			
	2020	2021	2022	абсолютне	абсолютне	відносьн	відносьн
				, (+,-)	, (+,-)	е, (%)	е, (%)
				2021/2020	2022/2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	1055413	1520951	1616516	465538	95565	44,1	6,28
Валовий прибуток, тис.грн.	20203621	236300	15982022	72679	-76482	44,4	-32
Інші операційні доходи, тис.грн.	8407	11484	29243	3077	2021759	36,6	154
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	99292	126956	(-1371)	27664	-125585	27,86	-0,01
Чистий прибуток, тис.грн.	60031	96403	0	36372	-96403	60,6	0
Збиток, тис.грн.	0	0	2020006	0	2020006	0	100

Щодо фінансового результату від операційної діяльності ТОВ "Пирятинський сирзавод", слід звернути увагу на його динаміку за останні три роки. За період з 2020 по 2022 рік, спостерігалася позитивна динаміка у 2020 та 2021 роках, проте у 2022 році підприємство зазнало негативного фінансового результату, отримавши збиток у розмірі 2020006 тис. грн.

Ця тенденція свідчить про потребу удосконалення операційної діяльності підприємства. Для цього може бути важливо зосередитися на оптимізації витрат, збільшенні обсягів власного капіталу через розширення виробництва нових видів продукції та виход на нові ринки збуту. Також, варто розглянути можливості здійснення інших заходів для виправлення негативної тенденції і забезпечення отримання чистого прибутку.

Для оцінки фінансового стану ТОВ "Пирятинський сирзавод" також важливо провести аналіз показників ліквідності, ділової активності та рентабельності. До показників ліквідності можна віднести коефіцієнт поточної

ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, або коефіцієнт абсолютної ліквідності. Оці показники можуть вказати на здатність підприємства задовольняти свої поточні фінансові зобов'язання та його готовність до різних фінансових викликів.

Таблиця 2.21

Показники ліквідності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Найменування показника	Нормативне значення	Роки			Відхилення			
		2020	2021	2022	абсолютне (+/-)		відносне, %	
					2021	2022	2021	2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,31	0,28	0,45	-0,03	0,2021	-9,6	60,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1	1,9	1,93	3,21	0,03	1,28	1,57	66,3
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-2	2	2,05	2,8	0,05	0,75	2,5	36,6

Аналізуючи дані таблиці про ліквідність ТОВ "Пирятинський сирзавод", варто відзначити, що у 2022 році спостерігалось погіршення всіх показників ліквідності в порівнянні з попередніми роками. Це погіршення в основному обумовлене зростанням суми поточних зобов'язань на підприємстві. Наприклад, коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2022 році збільшився на 0,2021 або 60,7%, що призвело до перевищення нормативного значення. Також, коефіцієнт швидкої ліквідності в 2022 році зрос на 1,28 або 66,3%, що також перевищило нормативний показник. Коефіцієнт поточної ліквідності також збільшився на 0,75 або 36,6% у 2022 році. Незважаючи на погіршення цих показників, їх значення як у 2022 році, так і у 2020 році, були або навіть більшими за нормативні [29]. Це свідчить про високий рівень здатності "Пирятинського сирзаводу" перетворювати активи на гроші, що є позитивним фактором.

Далі варто проаналізувати показники ділової активності, які допоможуть оцінити ефективність використання підприємством власних коштів. Такий аналіз може розкрити можливості для подальшого покращення фінансової стійкості та результативності діяльності підприємства.

Показники ділової активності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	2020	2021	2022	Відхилення			
				Абс.відх. (+/-)		Відн.відх.,%	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт оборненості активів, обор.	2,88	3,28	3,32	0,4	0,04	13,8	1,21
Коефіцієнт оборненості дебіторської заборгованості, обор.	11,8	2020,27	15,96	4,47	-0,31	37	-1,9
Термін оборненості дебіторської заборгованості, дн.	30,5	22,1	22,6	-8,4	0,5	-27,5	2,26
Коефіцієнт оборненості запасів, обор.	13,97	10,78	9,58	-3,19	-1,2	-22,8	-11,1
Термін оборненості запасів, дн.	25,5	33,3	37,6	7,8	4,3	30,6	12,9
Коефіцієнт оборненості кредиторської заборгованості, обор.	27	28	23	1	-5	3,7	-2021,8
Термін оборненості кредиторської заборгованості, дн.	13	13	15,7	0	2,7	0	20,7

Видно, що оборотність дебіторської заборгованості ТОВ "Пирятинський сир завод" змінювалася протягом 2020-2022 років. У 2020 році вона становила 11,8 оборотів, в 2021 - 6,27 оборотів, а в 2022 році досягла 15,96 оборотів. Це вказує на те, що у 2022 році підприємство почало повільніше отримувати платежі від дебіторів, порівняно з 2021 роком. Коефіцієнт оборненості активів також зростав у цей період, показавши збільшення оборотів оборотних коштів. Проте, термін оборненості дебіторської заборгованості збільшився, що може вказувати на проблеми з отриманням платежів вчасно. Крім того, оборотність запасів зменшувалася з року в рік, а термін їх оборненості зростав. Це свідчить про те, що у 2022 році підприємство гірше використовувало свій оборотний капітал, що був інвестований у товарно-матеріальні запаси. Коефіцієнт оборненості кредиторської заборгованості також зменшувався, що може вказувати на

повільніше погашення зобов'язань у 2022 році порівняно з попередніми роками.

Ці показники свідчать про неефективне використання власних коштів ТОВ "Пирятинський сир завод" у 2022 році, що потребує корекції. Важливими показниками ефективності діяльності є рентабельність, яка відображає відносну прибутковість підприємства та його ресурсів. Рентабельність є одним з ключових показників ефективності діяльності будь-якого підприємства. Вона відображає відношення прибутку до витрат або вкладених ресурсів. З рентабельності можна зрозуміти, наскільки успішно використовуються різні види активів та як ефективно виробляються товари або послуги.

У випадку ТОВ "Пирятинський сир завод" аналіз рентабельності за останні три роки також допоможе зрозуміти його фінансове становище. За цей період підприємство може продемонструвати як покращення, так і погіршення у використанні своїх ресурсів та генерації прибутку [30]. Для цього необхідно проаналізувати показники такі як чиста рентабельність, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу та інші, щоб отримати повний обсяг інформації щодо ефективності діяльності підприємства. Для оцінки показників рентабельності ТОВ «Пирятинський сирзавод» використаємо табл. 2.23.

Таблиця 2.23

Показники рентабельності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, %

Показник	Роки			Абс. відх. (+,-)		Відн. відх. (%)	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Рентабельність Продукції	6,7	7,5	-1,09	0,8	-8,59	12	-14
Чиста рентабельність Продажу	5,7	6,3	-1	-5,4	-7,3	10,5	-15
Чиста рентабельність Активів	13,7	2021,6	-2,8	3,9	-20,4	28,5	-15
Чиста рентабельність власного капіталу	4,49	7,22	-1,2	2,73	-8,42	60,1	-0,1

За таблицею 2.23 можна побачити, що рентабельність продукції ТОВ "Пирятинський сир завод" мала коливання протягом років. У 2021 році вона

зросла з 6,7 до 7,5, підвищившись на 0,8%, але в 2022 році впала до -1,09%, що менше на 8,59 пунктів. Це свідчить про те, що продукція підприємства втратила свою прибутковість і, навпаки, стала збитковою. Показники чистої рентабельності продажу, рентабельності активів та рентабельності власного капіталу також показали позитивну динаміку у 2020-2021 роках, але в 2022 році зменшилися, відображаючи негативну тенденцію. Це стало результатом збиткової діяльності підприємства в 2022 році. Ефективність діяльності ТОВ "Пирятинський сир завод" в цей період була суттєво позначена негативними змінами у зовнішньому середовищі, такими як державні зміни, нестабільний курс долара, зростання цін на сировину та комунальні послуги. Крім того, конкуренція на ринку молочних продуктів зростала через наявність інших торгових марок як в Україні, так і закордоном, що спричинило зменшення експорту та обсягів ринків збуту.

Важливою причиною цих змін є також зміна у споживчих уподобаннях через появу різних сортів закордонної продукції, які здобули популярність серед споживачів.

Висновки до розділу 2.

З другого розділу випливає, що Пирятинський сирзавод відзначається високим статусом експерта у галузі молочного виробництва на українському ринку. Бренд "Пирятинь" визнаний як еталон якості та смаку завдяки строгим стандартам виробництва та постійному прагненню до інновацій. Співпраця з ПАТ "Молочний альянс" та відповідність вимогам і стандартам галузі підтверджують високий рівень довіри до якості продукції сирзаводу.

Успіх підприємства базується на традиціях та досвіді, майстерності персоналу та сучасному технологічному обладнанні. Завдяки цим факторам досягається висока якість продукції, що задовольняє потреби споживачів. Для забезпечення стабільної якості продукції використовується суворий контроль якості сировини та процесів виробництва. Пирятинський сирзавод активно використовує місцеві ресурси для виробництва своєї продукції, що сприяє

оптимізації виробничих процесів та зниженню витрат на транспортування та зберігання сировини. Встановлені жорсткі стандарти щодо якості сировини та постійний контроль за її якістю дозволяють забезпечити стабільний потік високоякісної сировини.

Однак, згідно з аналізом фінансових показників, у 2022 році підприємство зазнало збиткової діяльності через негативні зміни у зовнішньому середовищі, такі як державні зміни, нестабільний курс долара, зростання цін на сировину та комунальні послуги, а також зростання конкуренції на ринку молочних продуктів. Ці фактори призвели до зменшення ефективності діяльності та обсягів ринків збуту.

Необхідною є подальша оптимізація виробничих процесів та пошук нових стратегій управління, які допоможуть підприємству протистояти викликам зовнішнього середовища та забезпечити стабільність та успішність у майбутньому.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ОГЛЯД ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ "ПИРЯТИНСЬКОГО СИРЗАВОДУ"

3.1 Аналіз ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сирзавод"

Аналіз ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сирзавод" відображає складний характер його функціонування та конкурентну ситуацію на ринку. Зокрема, важливими аспектами аналізу є фінансові показники, такі як чистий прибуток, оборотність активів, рентабельність, а також ефективність виробничих процесів та управлінських рішень. Одним з ключових показників є рентабельність виробництва сиру, яка відображає співвідношення між витратами та прибутком від реалізації продукції. Також важливою є оборотність активів, яка вказує на ефективне використання ресурсів підприємства. Окрім цього, аналізу підлягають і витрати на виробництво, оптимізація ланцюга постачання, а також маркетингові стратегії для збільшення обсягів продажів. Застосування сучасних методів управління та виробництва, впровадження інноваційних технологій також може значно підвищити ефективність діяльності підприємства. Варто зазначити, що успішність "Пирятинського сирзаводу" залежить не лише від внутрішніх факторів, але і від зовнішнього середовища, такого як економічна кон'юнктура, політичні та регуляторні чинники, а також конкуренція на ринку. Тому постійний моніторинг і аналіз усіх аспектів діяльності є важливим для забезпечення успішного функціонування підприємства.

Для підприємства "Пирятинський сирзавод" також важливою є здатність адаптуватися до змін у споживчих уподобаннях та вимогах ринку. Наприклад, зростаючий попит на органічні продукти може вимагати перегляду виробничих процесів та використання нових сировинних матеріалів. Крім того, управління якістю продукції та дотримання стандартів безпеки є необхідними складовими успішної діяльності сучасного підприємства у галузі харчової промисловості.

Ще однією важливою складовою є управління людськими ресурсами, здатність мобілізувати та мотивувати персонал для досягнення спільних цілей. Загалом, ефективність "Пирятинського сирзаводу" залежить від комплексного підходу до управління, вдосконалення виробничих процесів, а також відкритості до інновацій та змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Лише такий підхід дозволить підприємству залишатися конкурентоспроможним та досягати стабільного розвитку в умовах сучасного бізнес-середовища.

Оцінка ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є ключовим аспектом у стратегічному управлінні підприємством. Аналіз фінансових ресурсів грає важливу роль у прийнятті рішень та формуванні фінансової стратегії [31].

Здійснення оцінки включає в себе аналіз прибутковості, ліквідності, фінансової стабільності та інших показників. Доцільно враховувати не лише показники облікової звітності, але і прогнозування фінансових результатів. Ефективне використання фінансового потенціалу передбачає оптимізацію структури капіталу, забезпечення ліквідності та мінімізацію фінансових витрат/ресурсів, таких як кредити, інвестиції, або інші форми фінансування. Оцінка ефективності використання фінансового потенціалу також пов'язана з аналізом конкурентоспроможності підприємства на ринку. Спроможність ефективно використовувати фінансові ресурси дозволяє забезпечити сталість і розвиток підприємства в умовах змінюючогося економічного середовища.

Необхідно також звертати увагу на ефективність використання фінансових інструментів для досягнення стратегічних цілей підприємства. Управління роботою з обліковою політикою, податковим плануванням та ефективним використанням податкових стимулів є важливим елементом оптимізації фінансових ресурсів. Окрім того, важливим етапом є контроль за ефективністю витрат та фінансового моніторингу. Систематичний аналіз витрат дозволяє виявити можливості їх оптимізації, забезпечуючи ефективне використання фінансових ресурсів [32]. Також слід враховувати соціальні та екологічні аспекти управління фінансовим потенціалом. Здійснення соціально відповідальної

фінансової політики може позитивно впливати на репутацію підприємства та його відносини з зацікавленими сторонами.

У контексті високо конкурентного ринкового середовища, дослідження та впровадження новітніх фінансових технологій може сприяти підвищенню ефективності використання фінансового потенціалу. Це може включати в себе використання цифрових інструментів для автоматизації фінансового обліку, аналізу даних та прийняття управлінських рішень.

Досягнення ефективності використання фінансового потенціалу також включає у себе стратегічне планування і управління ризиками. Наявність чіткої фінансової стратегії сприяє адаптації до змін на ринку та дозволяє підприємству бути гнучким у реагуванні на економічні та фінансові турбулентності. Ефективне використання фінансового потенціалу також передбачає інвестиційну діяльність, яка спрямована на максимізацію прибутковості та ринкової цінності. Оцінка рентабельності інвестицій, їх ризиків та потенційного впливу на фінансовий стан підприємства є ключовими елементами стратегічного управління фінансами [33]. Важливим аспектом є також залучення персоналу до оптимізації фінансового потенціалу. Розвиток фінансової грамотності серед співробітників сприяє більш ефективному використанню ресурсів, а також може сприяти інноваційним підходам у фінансовому управлінні.

Однак, необхідно розуміти, що оцінка ефективності використання фінансового потенціалу є динамічним процесом, і вимагає постійного моніторингу та коригування стратегій у відповідь на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Дослідження ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» слід розпочати з аналізу головного показника - прибутковості господарюючого суб'єкта. Одним з ключових критеріїв ефективності використання фінансового потенціалу є показники ділової активності підприємства, такі як чистий дохід та, відповідно, прибуток. Таким чином, належить почати аналіз ефективності використання фінансового потенціалу з оцінки показників ділової активності [34].

Ділова активність підприємства проявляється в його динамічному розвитку та досягненні поставленої мети. Свідченням цього є такі фактори, як широта ринків збуту, стабільна репутація, ефективне використання фінансових ресурсів, високий імідж на ринку послуг та інші. Показники ділової активності аналізованого підприємства представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Показники оцінки ділової активності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2019-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	2019 Рік	2020 рік	2021 Рік	Відхилення (+ ; -) 2020 р. від 2019 р.		Відхилення (+; -) 2021 р. від 2020р.	
				абсолют- не	відносне , %	абсолют- не	відносне , %
Чистий дохід від реалізації	1047863	1513401	2020089 66	458988	36.61	88015	3.22
Прибуток від діяльності до оподаткуван ня	110152	-23556	35875	50.96	-141258	-121.10	110152
Середній розмір капіталу	446500	480881.5	544736. 5	26831.5	0.07	56305	10.57

Розглядаючи дані таблиці 3.1, помічаємо, що у проміжку між 2019 та 2021 роками зросла чиста виручка від реалізації продукції у нашому досліджуваному підприємстві. Наприклад, у 2020 році порівняно з 2019 роком чистий дохід збільшився на 38,11% до 1513395 тис. грн., а у 2021 році порівняно з 2020 роком він зрос ще на 1,28% до 1538966 тис. грн. Однак, при позитивних змінах у чистому доході, відзначається зменшення прибутку підприємства. Наприклад, у 2020 році прибуток зрос на 3920215 тис. грн., але у 2021 році відзначається втрата вартості в розмірі - 10056 тис. грн. Також, середній розмір капіталу підприємства ПрАТ "Пирятинський сирзавод" продовжує зростати, збільшившись на 2,57% у 2020 році та на 8,07% у 2021 році порівняно з попереднім роком, досягнувши на

кінець 2021 року рівень у 544736,5 тис. грн. Це може свідчити про зростання обсягів інвестицій чи інші фактори, що впливають на загальну капіталізацію підприємства [35]. Другим кроком при оцінці ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є аналіз ключових показників рентабельності компанії за період з 2020 по 2022 рік, які наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Показники рентабельності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2019-2021 рр. (%)

Показник рентабельності	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+;-) показника 2020 року порівняно з 2019 р.		Відхилення (+;-) показника 2021 року порівняно з 2020 р.	
				абсолютне, п.п.	відносне, %	абсолютне, п.п.	відносне, %
Продукції	6.031	6.774	-4.799	-2.927	-12.303	6.031	6.774
Продажів	4.988	5.638	-4.690	-3.050	-11.028	4.988	5.638
Капіталу	105.457	138.049	-24.482	28.892	-20206.231	105.457	138.049
Позикового капіталу	11.711	19.577	-7.075	4.20206	-30.352	11.711	19.577
Власного капіталу	9.521	2020.037	-6.598	2.82020	-26.335	9.521	2020.037
Оборотних активів	24.656	41.20203	-11.511	12.807	-56.374	24.656	41.20203
Основних засобів	21.071	31.542	-8.308	6.771	-43.549	21.071	31.542
Трудових ресурсів	9078.15	14406.32	-2466.2020	5324.47	-2020876.2022	9078.15	14406.32

Аналізуючи інформацію з таблиці 3.2, можна зауважити, що у проміжку між 2019 та 2020 роками відбувалася прибуткова діяльність у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" з тенденцією до покращення. Однак у 2021 році спостерігається погіршення ситуації, коли підприємство зазнало збитковості.

Наприклад, у 2021 році спостерігається різке зменшення вартості прибутку, і на кінець року втрата становить - 2020006 тис. грн.

Прибутковість продукції ПрАТ "Пирятинський сирзавод" у 2020 році порівняно з 2019 роком зросла на 0,773 п.п. до рівня 7,504%, але у 2021 році відбулася зниження до рівня втрати - 1,099%. Ця тенденція відбилася через зменшення чистого прибутку протягом цього періоду. Наприклад, у 2019 році рентабельність продажів становила 5,688%, у 2020 році вона покращилась на 0,65 п.п., але в 2021 році погіршилась на 5,688 п.п., досягнувши -0,99% на кінець року. Ці дані свідчать про неефективність підприємницької діяльності ПрАТ "Пирятинський сирзавод". Рентабельність капіталу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" протягом 2019-2020 років зросла з 109,157% у 2019 році до 141,749% у 2020 році. Але в 2021 році відбулася суттєва зміна, де на кінець 2021 року на 100 грн капіталу припадає 13,28 грн збитку, що свідчить про неефективне використання фінансового потенціалу підприємства. Рентабельність позикового та власного капіталу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" також має подібну динаміку. Наприклад, у 2020 році порівняно з 2019 роком рентабельність позикового капіталу покращилась на 7,866 п.п., досягнувши рівня 15,777%, а рентабельність власного капіталу зросла на 6,52020 п.п., досягнувши 12,237% на кінець 2020 року.

У 2021 році ці показники мають від'ємне значення, що свідчить про збитковість діяльності. Необхідно відзначити, що рентабельність оборотних активів та основних засобів протягом досліджуваного періоду мають однакову тенденцію. Наприклад, у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" у 2019 році на 1 грн. основних засобів припадало 2021,27 грн. прибутку, у 2020 році – 27,74 грн. прибутку, але в 2021 році – 3,108 грн. збитку. Рентабельність оборотних активів у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зросла на 9,007 п.п. і становила 37,363%, але в 2021 році вона погіршилась до (-4,29%), що означає, що на 1 грн. оборотних активів припадає 4,29 грн. збитку. Протягом 2019-2020 років рентабельність трудових ресурсів зросла з – 8531,35% в 2019 році до – 13682,52% в 2020 році. Однак, у 2021 році спостерігається збитковість на рівні – 2211,846%. Наступним

етапом дослідження щодо ефективності використання фінансових ресурсів підприємства ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є аналіз майнового стану підприємства, а саме ефективності використання основних засобів та оборотних активів [36]. Для цього проведемо аналіз ефективності використання основних засобів підприємства на основі розрахунку першого та другого інтегральних показників ефективності основних засобів, які подані у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Узагальнюючі показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+;-) 2020 року до 2019 р.		Відхилення (+;-) 2021 року до 2020р.	
				абсолютне,	відносне, %	Абсолютне	відносне, %
1. Чиста виручка від реалізації, тис. грн.	1047863	1513401	202008966	458988	36.61	88015	3.22
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	52581	88853	-23556	28822	52.09	-120959	-124.10
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	47445	60459.5	69468.5	5446.5	15.2020	1459	10.75
4. Середньооблікова чисельність робітників, осіб	576	576	576	0	-6.79	-38	-1.84
5. Фондовіддача, грн.	14.44	2022.61	2021.24	-3.327	11.28	-2.75	-12.15
6. Рентабельність (збитковість) основних засобів, %	104.41	137.98	-25.53	27.842	23.11	-20207.281	-119.41
7. Продуктивність праці, грн.	154.92	222.60	243.94	62.928	36.64	2020.598	4.64
8. Рівень ефективності використання основних засобів, %	0.000280	0.000324	0.000313	0.000034	11.74	-0.000021	-7.11

Продовження таблиці 3.3

9. Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	4,58	5,63	0	1,053	23,01	-5,63	X
10. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	0,039	0,047	-0,024	0,008	20,33	-0,071	-151,03

Розглядаючи дані з таблиці 3.3, ми спостерігаємо зростання чистої виручки від реалізації товарів протягом 2019-2021 років, яка зросла з 1055413 тис. грн. у 2019 році до 2020202052020 тис. грн. у 2021 році. Незважаючи на це збільшення, чистий прибуток зменшує свою вартість і на кінець 2021 року становить -2020006 тис. грн. Середньорічна вартість основних засобів ПрАТ "Пирятинський сирзавод" також збільшується протягом 2019-2021 років. У 2019 році їх вартість становила 54445 тис. грн., у 2020 році вона збільшилась на 20,79%, а у 2021 році на ще 5,75%, досягнувши 76468,75 тис. грн. Ці результати свідчать про інтенсивне оновлення матеріальної бази підприємства, що є позитивним для фінансово-господарської діяльності підприємства.

Також, за аналізований період фондвіддача основних засобів підприємства ПрАТ "Пирятинський сирзавод" в цілому збільшилась. Наприклад, у 2020 році вона зросла на 2,2 грн. у порівнянні з 2019 роком, а у 2021 році зменшилась на 1,27 грн. у порівнянні з 2020 роком, досягнувши 19,51 грн. Ця тенденція є позитивною, оскільки загальна віддача від кожної гривні, витраченої на основні засоби, збільшується протягом 2019-2021 років. Тенденція до зменшення рентабельності основних засобів у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" виявляється у 2021 році порівняно з 2020 роком. У цьому періоді показник прибутковості збільшився на 25,09 п.п. і склав 134,25%. Проте зниження продуктивності основних засобів становить 32,90% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Загальні значення показника ефективності використання основних засобів за цей період склали 0,00028, що вказує на неефективне використання

виробничих фондів. Економічний ефект на одиницю витрат також зменшився. Перший інтегральний показник становив 4,27 грн. в 2021 році порівняно з 2020 роком, що є індикатором збитковості основних засобів. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів також зменшився з 0,035 в 2020 році до -0,032 у 2021 році, свідчаючи про погіршення фінансового потенціалу підприємства [37].

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" переходить на наступний етап, який включає аналіз ефективності використання капіталу з використанням показників оборотності, що представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

**Показники ефективності використання капіталу ПрАТ
«Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.**

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+;-) 2020р. від 2019 р.	Відхилення (+;-) 2021 р. від 2020 р.
1. Оборотність капіталу, Дні	150.33	110.51	12022.00	-46.51	0.79
- власного капіталу	66.51	44.87	39.57	-28.35	-11.00
- позикового капіталу	77.11	58.95	71.74	-24.87	6.09
2. Коефіцієнт оборотності капіталу, раз	1.62	2.41	2.23	0.09	-0.89
- власного капіталу	4.29	6.38	7.19	1.39	0.11
- позикового капіталу	3.65	4.86	3.95	0.51	-1.61
3. Коефіцієнт закріплення Капіталу	0,43	0,32	0,34	-0,11	0,02

Розглядаючи дані таблиці 3.4, можна зазначити, що ефективність використання капіталу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» виявляє позитивні тенденції протягом аналізованого періоду. На протязі 2019-2021 років спостерігається певне зростання оборотності капіталу. Зокрема, оборотність капіталу в 2020 році значно покращилась у порівнянні з попереднім роком, збільшившись на майже 40 днів. Проте у 2021 році спостерігається невелике уповільнення цього показника порівняно з попереднім роком. Однак, не

зважаючи на це, загальна тенденція вказує на покращення ефективності використання власного капіталу компанією. За весь аналізований період спостерігається прискорення оборотності власного капіталу на 27 днів, що свідчить про позитивний розвиток ситуації у цьому напрямку. Крім того, важливим є аналіз позикового капіталу. За період 2019-2021 років спостерігається певне прискорення цього показника на 6 днів, що також вказує на ефективне використання ресурсів підприємства. Найбільш вражаюче зростання ефективності використання капіталу спостерігається при аналізі капіталу компанії в цілому. За 2019-2021 роки капітал ПрАТ «Пирятинський сирзавод» здійснював значно більше оборотів, збільшивши цей показник з 2,32 оборотів у 2019 році до 2,93 оборотів у 2021 році. Це свідчить про значне підвищення ефективності використання капіталу на підприємстві.

Слід відзначити тенденцію до зменшення коефіцієнта закріплення капіталу з 0,43 до 0,34 у 2021 році. Це свідчить про позитивну динаміку та підвищення ефективності використання капіталу у підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

3.2 Оцінка наявного економічного механізму ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сир завод"

Оцінка наявного економічного механізму ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сир завод" відображає його стан та можливості в контексті конкурентного ринкового середовища. Підприємство здійснює свою діяльність у сфері виробництва сиру, що вимагає високої ефективності в управлінні виробничими процесами, фінансами та персоналом. Основними аспектами оцінки ефективності є фінансовий стан підприємства, його ринкова позиція, рівень конкурентоспроможності та здатність адаптуватися до змін у галузі. Аналіз фінансових показників, таких як прибутковість, рентабельність та ліквідність, дозволяє оцінити фінансове здоров'я підприємства та його здатність до вирішення поточних та майбутніх фінансових викликів. Ринкова позиція

вимірюється за допомогою аналізу долі ринку, рівня конкуренції, а також відгуку споживачів на продукцію підприємства. Також важливою є оцінка управлінських процесів, зокрема ефективності виробничих процесів, контролю якості та управління персоналом. Здатність підприємства до інновацій та впровадження новітніх технологій також впливає на його ефективність та конкурентоспроможність. У цілому, оцінка економічного механізму діяльності "Пирятинського сир заводу" вимагає комплексного підходу та урахування різноманітних факторів, що впливають на його функціонування та розвиток.

Додатковою складовою оцінки ефективності діяльності підприємства "Пирятинський сир завод" є аналіз його виробничих процесів та управлінських рішень. Ефективність виробничих процесів визначається шляхом оцінки використання виробничих ресурсів, оптимізації технологічних процесів та контролю якості продукції. Важливою є також оцінка управлінських рішень, включаючи стратегічне планування, фінансове управління та маркетингові стратегії. Підприємство повинно мати чітку стратегію розвитку, яка враховує внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на його діяльність. Доцільно також провести аналіз управління персоналом, включаючи забезпечення високого рівня мотивації та професійного розвитку працівників. Крім того, слід враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як політична стабільність, законодавча база та міжнародні торгові угоди, на діяльність підприємства. Урізноманітнення продукції, розширення ринків збуту та пошук нових бізнес-моделей також можуть сприяти підвищенню ефективності діяльності "Пирятинського сир заводу". Загалом, оцінка ефективності економічного механізму підприємства вимагає комплексного підходу та урахування широкого спектру факторів, що впливають на його функціонування та успішність на ринку.

У процесі аналізу фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» було виявлено, що основним негативним фактором, що впливає на рівень фінансових ресурсів, є від'ємний рівень прибутку. Інтегральна оцінка підтвердила, що збитковість підприємства є головним чинником, що обмежує його фінансовий потенціал. Отже, вирішальним завданням для забезпечення

стабільності та розвитку підприємства є впровадження політики збільшення прибутку. Щоб зрозуміти, яким чином можна збільшити прибуток, необхідно врахувати основні чинники, що впливають на його зміну. Перший фактор - обсяг продажів. Збільшення обсягів реалізації може призвести до зростання прибутку, особливо якщо вдало зменшуються постійні витрати на одиницю продукції.

Другий чинник - зростання цін. Високий рівень інфляції може сприяти збільшенню прибутку через підвищення цін на товари та послуги.

Третій фактор - зниження собівартості. Зменшення витрат без втрати якості продукції може бути досягнуто шляхом більш ефективного управління та контролю над витратами.

Четвертий чинник - оновлення асортименту та номенклатури продукції. В ринковій економіці оновлення виробничих фондів та асортименту продукції є важливим для збільшення прибутку через стимулювання попиту на нові товари та послуги.

Для ефективного управління фінансовим потенціалом підприємства необхідно розглянути систему пошуку невикористаних можливостей збільшення прибутку [38]. Це означає, що необхідно активно виявляти та використовувати можливості для збільшення прибутку з метою стабільного зростання підприємства.

Резерви зростання прибутку - це конкретні можливості його збільшення, які можна виміряти кількісно. Ці резерви включають у себе збільшення обсягу продажів, зниження собівартості продукції, зростання цін, а також оновлення асортименту і номенклатури продукції.

– Перший етап виявлення резервів - аналітичний. На цьому етапі проводиться аналіз та оцінка потенційних можливостей для збільшення прибутку. Другий етап - організаційний, на якому розробляються конкретні заходи та стратегії для використання виявлених резервів. Третій етап - функціональний, включає в себе практичне втілення заходів та контроль їх виконання.

– Основними резервами збільшення прибутку підприємства є збільшення

обсягу продажів, зниження собівартості, зростання цін та оновлення асортименту і номенклатури продукції.

– Збільшення обсягу продажів може призвести до зростання прибутку, особливо якщо вдало зменшуються постійні витрати на одиницю продукції.

– Зниження собівартості досягається шляхом ефективного управління витратами, при цьому якість продукції не повинна страждати.

– Зростання цін може бути стратегічно важливим в періоди високих темпів інфляції.

– Оновлення асортименту і номенклатури продукції дозволяє підприємству відповідати на змінні потреби ринку та привертати нових клієнтів.

Рис. 3.2. Основні резерви збільшення прибутку вітчизняних підприємств

Збільшення обсягу реалізації товарів, робіт та послуг є важливим фактором для зростання прибутку підприємства. Це може бути досягнуто за допомогою різних стратегій та методів.

Одним з основних чинників є результативна логістика. Це означає оптимізацію каналів розподілу, стимулювання збуту та розширення клієнтської бази. Шляхом оптимізації логістичних процесів підприємство може знизити витрати та підвищити швидкість доставки, що сприяє збільшенню обсягу продажів. Ще одним важливим аспектом є упровадження сучасних ІТ-технологій. Вони дозволяють автоматизувати багато процесів, покращуючи ефективність роботи та забезпечуючи швидше реагування на зміни на ринку. Ефективна реклама також відіграє ключову роль у зростанні доходу

підприємства [39]. Це може бути не лише реклама в традиційних медіа, але й цифрова реклама, використання соціальних медіа та інших онлайн-платформ. Головна мета реклами - підтримати репутацію товарів, сформувати довіру споживачів та допомогти в завоюванні ринку.

Нарешті, дієва організація управління також є важливим фактором. Це включає в себе оптимізацію організаційної структури, систему управління, розвиток фірмової культури та підтримку престижу та іміджу компанії. Ефективні комунікації та створення сприятливого соціально-психологічного клімату також відіграють важливу роль у забезпеченні успішності підприємства.

Однією з причин від'ємного значення прибутку у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є недоотримання достатньої виручки від реалізації продукції. З цієї причини важливо зосередитися на збільшенні клієнтської бази, щоб розширити території збуту продукції. Це може бути досягнуто шляхом розробки стратегій маркетингу та реклами, спрямованих на привертання нових клієнтів та збереження існуючих. Додатковим напрямком зростання виручки може стати впровадження ефективної маркетингової політики. Ефективна реклама, яка адресно спрямована на цільову аудиторію, може значно підвищити обсяги продажів. Також, важливо враховувати впровадження нового обладнання та передових технологій, що сприятиме підвищенню якості продукції та розширенню регіонів збуту через виход на нові ринки.

Пропонується розрахувати резерв зростання прибутку ПрАТ "Пирятинський сирзавод" за допомогою формули, яка враховує збільшення обсягів продажів та підвищення цін на продукцію. Такий підхід дозволить оцінити потенційний вплив різних чинників на прибуток підприємства та розробити стратегії зростання виручки:

$$P_{(V)}^{\Pi} = PV \frac{\Pi}{V},$$

де $P_{(V)}^{\Pi}$ – резерв зростання прибутку за рахунок збільшення обсягів

продажів;

PV - потенційно можливе збільшення обсягу продажів, тис. грн.;

P - фактичний прибуток від реалізації продукції, тис. грн.;

V - фактичний обсяг реалізованої продукції, тис. грн.

Розширення розповсюдження, запуск ефективних рекламних кампаній та впровадження нового обладнання створюють підстави для припущення, що дохід від реалізації молочної продукції ПАТ "Пирятинський сирзавод" у 2019 році збільшиться на 15% (242477 тис. грн.), досягнувши показника у 202258993 тис. грн. У той же час, потенційний приріст прибутку внаслідок росту обсягів продажів складатиме:

$$P_{(V)}^P = 242477 * \frac{-16006}{1616516} = -2400 \text{ (тис.грн)}$$

Отже, зростання обсягів продажів у 2019 році на 15% у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" призведе до зменшення збитку підприємства на 2400 тис. грн.

Варто відзначити, що основною причиною негативного значення прибутку у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є велика вартість витрат на виробництво та реалізацію продукції. Тому, одним із ключових напрямків для пошуку резервів у збільшенні прибутку є зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції. Це може стосуватися витрат на сировину, матеріали, паливо, енергію, амортизацію основних засобів та інших складових.

Для початку, розглянемо витрати ПрАТ "Пирятинський сирзавод" за 2020-2022 роки у різних напрямках діяльності і по статтям, та представимо їх у таблиці 3.5.

Розширюючи аналіз таблиці 3.5, можемо звернутися до інших складових операційних витрат ПрАТ «Пирятинський сирзавод». Наприклад, важливим аспектом є витрати на енергію. Спостерігається, що вони також зросли протягом трьох років. У 2021 році порівняно з 2020 роком витрати на енергію збільшилися на 10578 тис. грн., а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком - на 8196 тис. грн. Це

може бути наслідком зростання цін на електроенергію або інших енергоносіїв, а також погіршення енергоефективності обладнання.

Таблиця 3.5

Операційні витрати ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 рік	2021 Рік	2022 Рік	Відхилення (+;-) показника 2021 року порівняно з 2020 р.	Відхилення (+;-) показника 2022 року порівняно з 2021 р.
Матеріальні затрати, тис. грн.	725828	1234336	1370275	508508	135939
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,688	0,812	0,848	0,124	0,036
Витрати на оплату праці, тис. грн.	36481	50520	67949	14039	2021429
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,035	0,033	0,042	-0,001	0,009
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	7831	1082020	14299	2985	3483
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,007	0,009	0,006	0,002	-0,003
Амортизація, тис. грн.	10158	1202078	2022309	1520	6631
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,010	0,012	0,008	0,002	-0,004
Інші операційні витрати, тис. грн.	62859	108838	149224	45979	40386
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,060	0,072	0,092	0,012	0,021
Разом, тис. грн.	843157	1420202 0228	2020200 56	573031	203868
на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,799	0,931	1,002	0,132	0,071

Також варто звернути увагу на розділ "Інші операційні витрати", де можуть бути включені різноманітні витрати, такі як адміністративні витрати, витрати на маркетинг та рекламу, обслуговування кредитів тощо. За аналізом таблиці, вони також зросли протягом розглянутого періоду: у 2021 році порівняно з 2020 роком ці витрати зросли на 45979 тис. грн., а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком - на 40386 тис. грн. Це може бути свідченням про збільшення адміністративних витрат, зростання витрат на маркетингові заходи або інші витрати, пов'язані з управлінням підприємством.

Важливо відзначити, що у підприємства ПрАТ "Пирятинський сирзавод" в 2022 році існують два потенційні шляхи для збільшення прибутку:

1. Перше - це зменшення витрат на соціальні заходи. За останній рік частка витрат на ці заходи в порівнянні з отриманою виручкою зменшилася з 0,009 грн. до 0,006 грн. Таким чином, можливе зниження витрат на 1 грн. товарної продукції складає - 0,003 грн.
2. Другий шлях - це зменшення амортизаційних витрат. Їх частка в отриманій виручці також зменшилася від 0,011 грн. до 0,008 грн. Отже, можливе зниження витрат на 1 грн. товарної продукції становить - 0,004 грн.

Проведемо розрахунок потенційного збільшення прибутку через зменшення собівартості реалізованої продукції за допомогою наступної формули:

$$P_{(C)}^{\Pi} = PV * (V + \frac{\Pi}{(V)}),$$

де $P_{(C)}^{\Pi}$ - резерв зростання прибутку за рахунок зменшення собівартості продукції.

Отже, резерв збільшення прибутку підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» в 2021 році за рахунок зменшення амортизації становить:

$$P_{(C)}^{\Pi} = 0,004 * (1456698 - 2400) = 5817,19 (\text{тис.грн.})$$

Таким чином, коли частка собівартості реалізованої продукції ПрАТ "Пирятинський сирзавод" у виручці від реалізації знизиться на 0,004 грн., це призведе до збільшення прибутку підприємства на суму 582021,19 тис. грн. Тепер розрахуємо потенційний резерв збільшення прибутку підприємства ПрАТ "Пирятинський сирзавод" в 2019 році шляхом зменшення відрахувань на соціальні заходи:

$$P_{(C)}^{\Pi} = 0,003 * (1456698 - 2400) = 4362,89 (\text{тис.грн.})$$

Розглянемо загальний потенційний резерв збільшення прибутку від реалізації продукції у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" шляхом зменшення її собівартості. Цей резерв складає 4362,89 тис. грн. Зауважимо, що у 2022 році фактична збитковість продажів цього підприємства становила -0,010%.

Тепер розрахуємо потенційну рентабельність продажів при зниженні витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 0,007 грн. за допомогою наступної формули:

$$P^R = \frac{P_{\phi} + P^{\Pi}}{C_M} - \frac{P_{\phi}}{B_{\phi}}$$

де P^R – резерв зростання рентабельності;

P_{ϕ} – фактична сума прибутку;

P^{Π} – резерв зростання прибутку від реалізації продукції;

C_M – можлива собівартість реалізованої продукції з урахуванням всіх резервів;

B_{ϕ} – фактична сума витрат по реалізованій продукції.

$$P^R = \frac{-16006 - 2400}{(1,002 - 0,007) * 1456696} - \frac{-16006}{1620056} = -0,00282$$

У 2019 році ПрАТ "Пирятинський сирзавод" планує збільшити виробництво та продаж продукції на 15%, при цьому знижуючи витрати на 1 гривню на товар на 0,007 грн. Це призведе до додаткового прибутку у розмірі 1020220,08 тис. грн. та покращить збитковість продажів на 0,00282%. З цього випливає, що є можливості для підвищення фінансових ресурсів у компанії [40]:

1. Збільшення прибутку шляхом розширення ринку та впровадження нових технологій. Попри можливе збільшення обсягів реалізації на 15%, наразі підприємство стикається з низькою ефективністю у цьому аспекті, що призводить до втрати потенційного прибутку. Однак, ця стратегія може призвести до збитків на рівні 2400 тис. грн.

2. Зменшення матеріальних витрат, зокрема через ефективне використання амортизації та відрахувань на соціальні заходи. Це може призвести до додаткового прибутку у розмірі 1020220,08 тис. грн.

Впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом, дозволить оцінити якість роботи усього механізму управління та покращить фінансове становище підприємства, зміцнюючи його конкурентоспроможність на ринку.

Висновки до розділу 3.

З третього розділу випливає, що оцінка ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є ключовим аспектом у стратегічному управлінні підприємством. Аналіз фінансових ресурсів відіграє важливу роль у прийнятті рішень та формуванні фінансової стратегії, а здійснення оцінки включає в себе аналіз прибутковості, ліквідності, фінансової стабільності та інших показників. Ефективне використання фінансового потенціалу передбачає оптимізацію структури капіталу, забезпечення ліквідності та мінімізацію фінансових ризиків. Важливо також враховувати прогнозування фінансових результатів та аналіз конкурентоспроможності підприємства на ринку.

У результаті аналізу фінансового потенціалу ПрАТ "Пирятинський сирзавод" було виявлено певні позитивні тенденції, такі як зростання ефективності використання капіталу та позикового капіталу. Зменшення коефіцієнта закріплення капіталу свідчить про позитивну динаміку та підвищення ефективності використання капіталу на підприємстві. Однак, основним негативним фактором, що впливає на рівень фінансових ресурсів, є від'ємний рівень прибутку. Це свідчить про необхідність застосування стратегій, спрямованих на збільшення обсягу реалізації продукції та підвищення прибутковості.

З метою покращення фінансового становища підприємства та зміцнення його конкурентних позицій на ринку рекомендується впровадження комплексу

заходів, таких як результативна логістика, використання сучасних ІТ-технологій та розширення клієнтської бази. Ці заходи допоможуть збільшити обсяг продажів та підвищити прибутковість підприємства, що в свою чергу позитивно відобразиться на його фінансовому потенціалі та стабільності.

РОЗДІЛ 4 ЗАХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ "ПІРЯТИНСЬКОГО СІРЗАВОДУ"

4.1 Пропозиції та рекомендації з покращення економічного механізму

Резерви і шляхи збільшення суми прибутку та рентабельності пов'язані з напрямками господарювання підприємства. Для того щоб рівень прибутковості покращувався, на підприємстві повинні проводитися заходи тільки в наступному порядку:

- організаційні (удосконалення виробничої структури, удосконалення організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва);
- технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляється);
- економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо)[1].

Для підвищення показника рентабельності пропонується скоротити всі витратні статті, а саме: зменшити транспортні витрати; налагодити систему збуту; підвищити продуктивність праці.

Підприємству необхідно скоротити витрати на виробництво та реалізацію продукції. Необхідність поліпшення ефективності управління, підвищення прибутковості праці, ефективності виробництва конкурентоспроможності підприємства вимагає проведення реструктуризації підприємства.

Найбільший ефект підвищення рентабельності досягається при пошуку резервів на перед виробничій стадії. Тут можуть бути ваші резерви підвищення ефективності виробництва за вдосконалення конструкції виробу, удосконалення технології його виробництва, застосування більш дешевої сировини і т.д. Саме на цій стадії об'єктивно відповідають найбільші запаси

зниження собівартості продукції. І чим вони повніше були на цьому етапі, тим вищу ефективність цього виробу взагалі[2].

Для того, щоб постійно забезпечити зростання прибутковості та рентабельності, необхідно шукати невикористані можливості її збільшення, тобто резервувати приріст прибутку. Визначення резервів підвищення прибутковості базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів щодо їх мобілізації.

У виявленні обробки резервів виділяються три етапи[3]:

- Аналітичний етап – виявлення і кількісна оцінка резервів.
- Організаційний етап – розробка комплексу інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів.
- Функціональний етап – практична реалізація заходів та контроль за їх виконанням.

Резерви підвищення прибутку і рентабельності можуть бути отримані в наступних випадках:

- При збільшенні обсягів випуску та реалізації продукції.
- За рахунок зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції при впровадженні науково-технічного прогресу.
- За рахунок підвищення якості продукції, що реалізується.

При цьому необхідно врахувати, що існує кілька напрямків підвищення визначення рентабельності діяльності підприємства:

- За рахунок зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції при впровадженні досягнень науково-технічного прогресу. Зниження собівартості продукції є джерелом зростання прибутку. При зниженні собівартості продукції найбільш повно відбивається економіка матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство. Максимальна мобілізація резервів собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства.

- Механізоване виробництво дозволяє зменшити кількість працівників і, відповідно, знизити витрати на оплату праці. Крім того, за допомогою нового обладнання можна збільшити обсяг виробництва, що призведе до зниження витрат на одиницю продукції. Однак, після цього підприємству необхідно знайти нові ринки збуту як в Україні, так і за кордоном. Тому необхідно виділити кошти на рекламу, що обов'язково принесе результати.

- *Підвищення продуктивності праці за рахунок мотиваційних заходів.* За допомогою мотиваційних заходів можна підвищити продуктивність праці. Це призведе до зниження витрат праці на одиницю продукції і зменшення питомої ваги заробітної плати в собівартості. Для досягнення цієї мети підприємство може використовувати різні мотиваційні засоби, такі як переведення працівників на відрядну форму оплати, оплата роботи погодинно для працівників у більшому розмірі, організація доставки працівників на роботу та з роботи, надання матеріальної допомоги з нагоди визначних дат. Також слід проводити профілактичне оздоровлення та медичне обстеження працівників за рахунок підприємства і організувати санаторно-курортне лікування для працюючих та інвалідів праці, враховуючи специфіку їх роботи.

При збільшенні обсягів випуску та реалізації продукції. Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції є важливим завданням для підприємств. Для досягнення цієї мети необхідно аналізувати звітні дані про витрати на виробництво і реалізацію продукції. Для цього використовують метод порівняння фактичних витрат з прогресивними нормами і нормативами. Також враховуються норми використання виробничих потужностей, обладнання, норми непрямих матеріальних витрат, капітальні вкладення та інші фактори, які були отримані в результаті організаційно-технічних заходів. Важливо зазначити, що існує кілька напрямків для збільшення прибутку шляхом зниження собівартості. Однак для українських підприємств ці методи є складними використовувати, оскільки вони не мають достатньо власних коштів для впровадження інноваційних технологій і не

отримують достатньо фінансових інвестицій ззовні. Також вони не отримують належної підтримки з боку держави.

За рахунок підвищення якості продукції, що реалізується. Перелік методів утворення резервів для збільшення прибутку, які є необхідними для підвищення рентабельності і прибутковості діяльності підприємства, можна віднести до традиційних. На сьогоднішній день існують нові методи, які базуються на збільшенні вартості капіталу підприємства, що прибуток сам по собі не може забезпечити.

Залежно від фінансового стану підприємства та його положення на ринку, а також від намірів щодо змін, можна вибрати та застосувати відповідний набір заходів для підвищення прибутковості і рентабельності підприємства. Зокрема, для збільшення прибутку доцільно зменшити транспортні витрати, вдосконалити систему збуту продукції, підвищити продуктивність праці, скоротити витрати на виробництво та реалізацію продукції, зменшити адміністративно-управлінські витрати та інші.

Згрупуємо напрямки збільшення рентабельності діяльності підприємств табл. 4.1.

Залежно від фінансового стану та положення на ринку підприємства, а також його намірів щодо змін, можна вибрати та застосувати відповідний набір заходів для підвищення прибутковості і рентабельності. Основна мета аналізу прибутку і рентабельності полягає у виявленні і оцінці потенційних можливостей для зростання фінансових результатів та їх впровадженні у виробництво[4].

У 2020 році ПрАТ «Пирятинський сирзавод» отримав чистий прибуток у розмірі 37602 тис. грн. Однак, у 2019 та 2021 роках підприємство зазнало збитків. Тому, для підвищення рентабельності діяльності підприємства, пропонується розширити асортимент продукції. При цьому, слід зосередитись на пошуку таких видів продукції, які не вимагатимуть встановлення додаткового обладнання або хоча б передбачатимуть лише незначні зміни в існуючому обладнанні[14].

Напрямки підвищення рентабельності діяльності підприємства в умовах економічної кризи

Напрямок	Заходи напрямків
Збільшення обсягу товарообороту	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація ефективної маркетингової стратегії в сфері збуту товарів; - вдосконалення дослідження та прогнозування споживчого попиту; - застосування ефективних рекламних заходів; - підвищення якості товарів; - постійне оновлення та розширення асортименту товарів.
Зростання рівня доходу від реалізації продукції	<ul style="list-style-type: none"> - активний пошук ринків, де можна отримати вигідні угоди для збуту товарів; - зменшення кількості посередників при закупівлі та продажу продукції; - використання нових та нестандартних способів збуту товарів, таких як біржі, аукціони, ярмарки, електронна торгівля та інші сучасні канали збуту; - впровадження новітніх технологій та інновацій в діяльність підприємства; - розширення виробництва власної продукції.
Удосконалення використання прибутку	<ul style="list-style-type: none"> - зниження вартості виробництва товарів; - впровадження ефективної податкової стратегії на підприємстві; - перехід до спрощеної системи оподаткування та дотримання податкової дисципліни для уникнення економічних санкцій.

Джерело: складено автором.

Дослідження та інновації ПрАТ «Пирятинський сирзавод» включають в себе науково-технічні, технологічні і організаційні зміни. Основною метою цих змін є забезпечення прибутковості та ліквідація технологічного відставання, а також успішне просування продукції на ринках і підтримка конкурентоздатності.

Підприємство продовжує розширювати свій асортимент продукції, включаючи нові форми фасування та збільшуючи обсяги виробництва плавлених сирів у фользі. Це досягається завдяки використанню досконалих рецептур, спрямованих на досягнення вишуканого смаку.

Одним з необхідних способів розширення бізнесу та підвищення рентабельності діяльності підприємства є реклама. В сучасних умовах вона є невід'ємною частиною успішного функціонування підприємства.

У сучасних умовах рекламні можливості обмежені, тому важче здивувати споживача. Щоб виділятися і запам'ятовуватися, підприємствам потрібно використовувати інноваційні технології в просуванні продукції.

ПрАТ "Пирятинський сирзавод" витрачає значні кошти на просування своєї продукції, включаючи телебачення та Інтернет. Варто відзначити, що сучасна реклама є дуже ефективною.

З 1 квітня 2020 року ТМ "Пирятин" почав випускати плавлені сири з оновленим смаком. Лінійка плавлених сирів ТМ "Пирятин" тепер має ще більш сирний смак і ніжнішу структуру, завдяки зміненню рецептури[14].

Варто відзначити, що рецептура сиру плавленого «Вершковий» ТМ «Пирятин» була повністю змінена. У новому варіанті цього продукту масова частка жиру в сухій речовині становить 55%, а не 45%, як раніше. Тому сир плавлений «Вершковий» тепер матиме більш вершковий смак зі солодкуватим присмаком. Також, для виробництва сиру плавленого «З зеленню» та «З шинкою», технологи ПрАТ «Пирятинський сирзавод» почали використовувати натуральні смакоароматичні суміші, які не містять підсилювачів смаку та аромату. Очевидно, ПрАТ «Пирятинський сирзавод» приділяє значну увагу своєму асортименту продукції, тому пропонуємо розширити його.

4.2 Розрахункові заходи для підвищення ефективності діяльності підприємства

Аналіз показав, що однією з основних проблем у ПрАТ "Пирятинський сирзавод" є його збитковість, яка спостерігається як у 2019 і 2021 роках, так і в попередні роки. Тому неможливо говорити про механізм управління рентабельністю, не виправивши ситуацію зі збитковістю підприємства. На нашу думку, в першу чергу необхідно впровадити ефективну систему антикризових заходів.

Антикризове управління прибутком ПрАТ "Пирятинський сирзавод" може включати такі заходи:

- збільшення прибутку шляхом підвищення конкурентоздатності підприємства;
- збільшення обсягів виробництва і прибутку шляхом регулювання цінової політики. Ефективність процесу ціноутворення забезпечить збільшення обсягів продажу продукції і зростання прибутковості навіть у кризовий період;
- проведення грамотної асортиментної політики, що дозволить підприємству вилучити з виробництва непопулярні продукти і зосередитися на тих, які користуються попитом на ринку;
- розширення сфери діяльності підприємства;
- збільшення прибутку і обсягів продажу за допомогою системи "продакт-менеджмент". Розробка товарного продукту включає проведення маркетингових досліджень, від аналізу потреб споживачів до вибору цільового сегменту ринку.

Можливо виконати наступні етапи створення та впровадження політики антикризового управління: виявлення кризових явищ на підприємствах шляхом постійного моніторингу його фінансового стану; визначення причин, що викликають кризовий стан підприємства; розробка мети антикризової політики; розробка антикризових заходів; своєчасність і ефективність антикризових заходів; і корегування антикризової політики[5].

Антикризове управління підприємством в сучасних умовах, в першу чергу повинно бути спрямованим на недопущення кризи та ефективність її подолання. Таке управління є складною системою управління корпорацією, що характеризується стратегічним характером і спрямоване на усунення існуючих проблем, які можуть виникнути в її діяльності, шляхом розробки та реалізації спеціальних програм, що використовує весь потенціал сучасного менеджменту.

Саме тому, на нашу думку, на ПрАТ «Пирятинський сирзавод» необхідно сформувати функціональний відділ, який буде займатись моніторингом, аналізом та швидким реагуванням на негативні зміни у фінансовому стані підприємства, і в першу чергу, щодо управління прибутками та витратами. Причому цей відділ мають функціонально поєднати не лише управлінці середньої ланки, але й головний економіст та маркетолог.

Основними функціями такої структури мають стати[6]:

- орієнтація на виведення підприємства із стану неприбутковості; чому будесприяти прогнозування і запобігання неплатоспроможності підприємства, що базуватиметься на реалізації програм зі збільшення конкурентних переваг і фінансового оздоровлення;
- здатність конструктивно і швидко реагувати на зміни, що загрожують нормальному функціонуванню підприємства;
- здатність розробляти оптимальні шляхи виходу з кризи, визначення пріоритетів в умовах кризи, координація діяльності підприємства та її співробітників для передбачення криз і досягнення ефективності в екстремальних умовах;
- орієнтація уваги на раннє виявлення можливих кризових ситуацій, розробку заходів протидії і швидке реагування на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Таким чином, основними принципами такого типу антикризового управління є: рання діагностика кризових ситуацій на підприємствах; швидке реагування на різні кризові ситуації; адекватність реакції компанії рівня загрози для її життя; повна реалізація внутрішнього потенціалу для подолання кризи.

Людина є основним фактором, який сприяє потенціалу кризового управління. Свідома діяльність людини дозволяє їй шукати і знаходити шляхи виходу з кризових ситуацій, концентруватися на вирішенні найскладніших проблем, використовувати те, що було накопичено

тисячоліттям, використовувати свій досвід подолання кризи та адаптуватися до нових умов. Отже, головна мета управління кризою виникає в тому, щоб гарантувати, що запланований або непередбачений результат буде досягнутий за допомогою хорошої організації. Це досягається за допомогою середовища, орієнтованого на ефективне спілкування та управління людьми. Для досягнення цієї мети необхідно знайти правильний баланс між вимогами ситуації та особливостями якості лідера. Крім того, необхідно отримати зрілість команди (компетентність, досвід) і її бажання працювати разом. Лідери компанії повинні вміти передбачити, коли певні виробничі умови можуть виникнути, як вони можуть виникнути, бути готовими до них і діяти відповідним чином, щоб досягти успіху.

4.3 Сценарії впровадження запропонованих заходів

Чистий прибуток як елемент капіталу є інвестиційною складовою на ПрАТ «Пирятинський сирзавод», і може бути використаний в прогностичному році для впровадження заходу з метою підвищення рентабельності діяльності підприємства збільшення суми чистого прибутку.

Для розрахунку ж пропозицій щодо техніко-технологічної складової, нами було зупинено вибір на введенні у виробництво м'яких сирів (оскільки сирна продукція підприємства має давні традиції, але сирів м'яких підприємство так і не випускає. В той же час такі сири, мають вищу вартість на ринку. І користуються попитом у населення, особливо, людей із середніми та вищесередніми рівнями доходів).

Удосконалення традиційних технологій виробництва м'яких сичужних сирів Камамбер, Брі, Буко, Рокфор і розсольного сиру Фета призвело до впровадження наступних технологічних розробок: відцентрове очищення, термізація та охолодження нормалізованого молока з призначенням зменшення механічної та бактеріальної забрудненості перед візріванням; додавання закваски з чистих культур молочнокислих бактерій у кількості від 0,005 до 0,01%, і одночасно з пастеризацією проводити термовакуумну

обробку молока за допомогою дезодоратора, що дозволило вилучити вади смаку та запаху і сприяло формуванню в сирах відмінних органолептичних показників; сичужно-в'яле молоко виправляти шляхом внесення в нього більш високої дози хлористого кальцію (до 40 г на 100 кг молока), підвищеної дози бактеріальної закваски (згідно рекомендацій виробника) і встановлення більш високої температури зсідання в межах, якідопускаються технологією даних сирів; для пригнічення розвитку в молоці шкідливої газоутворюючої мікрофлори використовувати сучасні препарати (MILK-O-LYS, Lysocim), дозволені Мінздравом України; з метою попередження забруднення бактеріальної закваски сторонньою мікрофлорою, пониження її активності і розвитку бактеріофагу використовувати лише сухі закваски прямого внесення, які обов'язково активізували для плавного розвитку молочнокислого процесу[7].

Параметри інших технологічних операцій: зсідання молока і обробки згустку, формування, самопресування, соління і визрівання сиру автором були прийняті згідно традиційної технології кожного із сирів даного асортименту. Для виробництва вказаних сирів за уточненими технологіями підібране технологічне обладнання і розроблені технологічні схеми.

Для перевірки раціональності підібраних технологічних операцій проводились експериментальні виробітки кожного виду сиру за традиційною і уточненою технологіями. При цьому використовували молоко однієї партії. Переваги уточненої технології довели результати мікробіологічного контролю. Як бачимо на прикладі сиру Камамбер, у виробітках за уточненою технологією мікробіологічні показники молока після пастеризації, сиру після самопресування в кінці визрівання відповідають нормативним вимогам, а у виробітках за традиційною технологією – мають суттєві відхилення і не забезпечують у готовому продукті нормативні показники.

На основі аналізу результатів досліджень співвідношення жир/білок у молоці, експериментальним шляхом, з використанням загальноприйнятої методики, визначені середньомісячні коефіцієнти нормалізації на прикладі

виробництва м'якого та розсільного сирів 50% жирності, що дозволило вдосконалити методику розрахунку нормалізації молока і розробити та впровадити у виробництво „Інструкцію по нормалізації жирності суміші молока із врахуванням вмісту в молоці білка у виробництві м'яких сичужних сирів.

Була складена калькуляція собівартості і наведено основні техніко-економічні показники виробництва м'якого сичужного сиру Камамбер 50% та сиру Буко 50% жирності. Узагальнені результати подамо у вигляді таблиці (табл.4.2).

Таблиця 4.2

**Обґрунтування проекту введенні у виробництво м'яких сирів ПрАТ
«Пирятинський сирзавод» до та після впровадження проекту**

Показники	До впровадження проекту	Після впровадження проекту	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Чистий дохід (виручка) відреалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1616516	1698931	82415	5,10
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1456698	1473698	57000	3,91
Валовий прибуток(збиток)	159818	164767	4949	3,10
Витрати на збут	127211	131341	4130	3,25
Чистий прибуток(збиток)	-16006	-6091	9915	2,0
Рентабельність діяльності	-0,99	-0,17	0,81	-
Рентабельність продукції	9,88	10,1	0,22	-

На основі проведених розрахунків можна зробити наступні системи висновків: запропонований проект покращення безпеки покращити максимальні показники виробничо-господарської діяльності аналізованого підприємства[8]:

- забезпечить зростання чистого доходу – на 5,10% (собівартість при цьому збільшиться на 3,91%);
- дозволить досягти підвищення показників валового прибутку (на 3,10%), чистого прибутку (на 2,0%).

• рентабельність продукції зросте на 0,22%, і досягне 10,1% при 9,88% у 2019 році.

В той же час ми бачимо, що рентабельність діяльності залишиться все ж збитковою, але величина збитку скоротиться (до 0.17%).

Ефективність впровадження розроблених технологій у виробничий процес доведено розрахунком техніко-економічних показників[9]. Так, виробництво даних сирів, і зокрема сиру Буко, дозволить отримати прибуток в середньому збільшити чистий дохід на 5,1% при зростанні собівартості лише на 3,91%. За рахунок цього ми зсожемо отримати збільшення валового прибутку на 3,1% та чистого прибутку майже на 2,0% (рис.4.1).

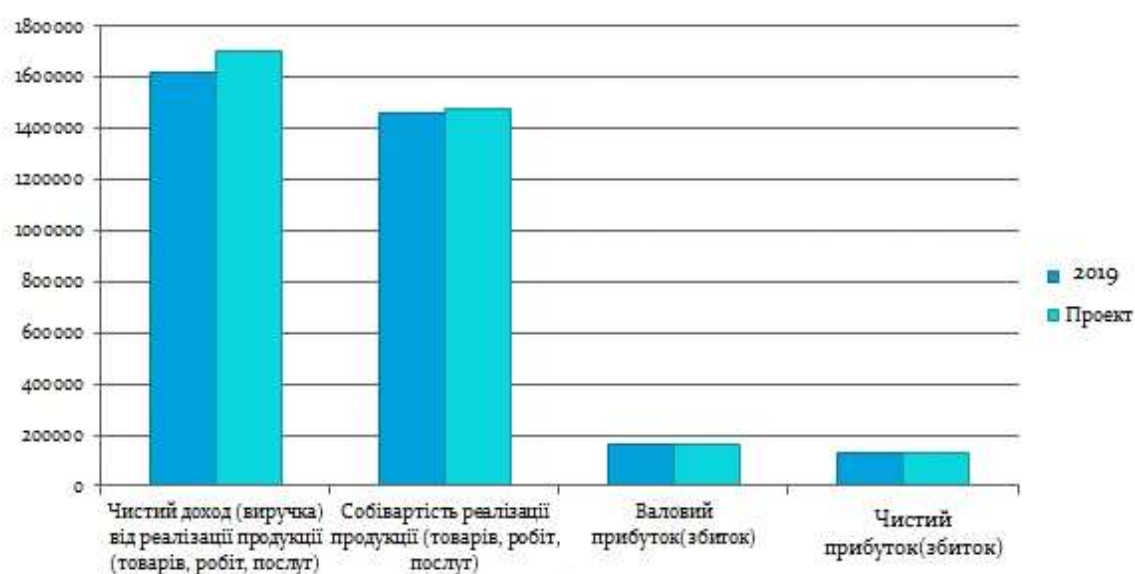

Рис. 4.1. Порівняння фінансових результатів діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» до та після впровадження проекту

Отже, хоча підприємство у найближчий рік ще буде перебувати у стані нерентабельного, але такими діями ми намітимо темпи на пришвидшення скорочення збитку, і у довготривалій перспективі – на отримання чистого прибутку від звичайної діяльності.

Наступним кроком після введення нового асортименту продукції, необхідно зробити аналіз можливостей ринку щодо споживання даного товару та відповісти на питання: «що робити з тими асортиментними групами, які є менш рентабельними».

Отже, після оцінки якості характеристик продуктів на будь-якому з ринків потрібно інвентаризувати нерентабельні продукти. При цьому потрібно використовувати об'єднану інформацію з усіх ринків. А саме в якому місці вони реалізуються, щоб визначити реальний обсяг продажів і ступінь фінансової віддачі в динаміці, які гарантують виробникові кожен з його продуктів. Вилучатися рекомендовано продуктам, морально застарілим й економічно неефективним, хоча і, може бути, що користуються певним попитом. Основний висновок з вище сказаного - підприємець зобов'язаний здійснювати систематичний контроль за поведінкою товару на ринку, та його життєвим циклом. Лише за цієї умови буде отримана абсолютна і достовірна інформація, що дозволяє здійснювати правильні дії і рішення. Потрібна розробка асортиментної концепції, щоб направити компанію на випуск продуктів, найбільш співставленні структурі і специфіці попиту. Створення асортиментної політики можливо вважати домінуючим часткою, елементом внутрішнього керівництва. Від вірності прийнятих рішень згідно формуванню асортиментної політики значно прямолінійно залежить майбутнє функціонування і формування компанії [10].

Таким чином, ціль формування раціонального асортименту актуальна для компаній в передових умовах конкурентної боротьби. Дійсно, ринок описує потрібний йому товар, і завдання компанії - задовольнити попит краще і успішніше, ніж суперники, конкуренти. Тому виділимо етапи, які сприятимуть підтримуванню бажаної вигоди на довготривалій період. Можна виділити наступні етапи, які необхідно здійснити на ПрАТ «Пирятинський сирзавод»:

- 1-й етап: Знаходження оптимальних асортиментних позицій (дана інформація потрібна на етапі ключового вирішення про внесення або невнесення відібраних вивченням частин, елементів в товарний асортимент компанії).
- 2-й етап: Аналіз представлених асортиментних послуг на глобальному ринку. На даному етапі виявляються неповторні асортименти

пропозиції, які ще ніяк не представлені на ринку України, і мають всі шанси бути ймовірними варіантами для розширення або поглиблення асортименту підприємства.

- 3-й етап: Аналіз наявного асортименту фірми. Для цього використовують методи економічного аналізу асортименту ABC і XYZ. ABC-матриця, яка базується на ранжуванні об'єктів вивчення по ряду обраних товарів. Тобто необхідно акцентувати ресурси на тій не великій частці, яка більш важлива, ніж на велику частку побічної. Даним методом орієнтується ABC на всіх продуктах категорії, аналізується, і на його основі виносяться рішення про зміни і формування в товарному портфелю. Спосіб дозволяє систематизувати ресурси компанії по ступені їхньої пріоритетності. Підсумком ABC матриці товарної концепції вважається сортування, групування об'єктів по ступені впливу наспільний результат. На основі даних способів орієнтуються асортиментні концепції, що ніяк не забезпечують належного фінансового результату і створюються пропозиції по їх елімінування.

- 4-й етап: Вивчення з аналізу і визначення поточних і перспективних потреб клієнтів, аналіз методики вживання продукції, що випускається компанією, і особливостей поведінки покупця на аналізуючому ринку: формування гіпотез вивчення та випробування гіпотез за допомогою кількісного тесту - опитування остаточних покупців.

Так як сири займають головну частку в наборі фірми, їх первісна вартість та витрати на перевезення являється ключовим фактором, тому значення та необхідність для фірми і в майбутньому поліпшити і поглиблювати їх асортимент.

- 5-й етап: Виявлення не співставлення в асортименті фірми на основі вивчення покупців і фінансового аналізу наявного асортименту. На даному етапі необхідно порівняти результати аналізу особистого асортименту підприємства проведеним розбору потреб і мотивів покупців.

- 6-й етап: Підготовче створення пропонованого «оптимізованого» асортиментного портфеля;

- 7-й етап: Співставлення ресурсів і здатності освоєння компанією зміненоготоварного асортименту;

- 8-й етап: Аналіз здатності виходу на клієнта. В ході виконання даного завдання встановлені 3 пошукових питання: - Які мінімальні розміри та кількість закупівель надають міжнародні виробники? - Які логістичні витрати передбачає спільна робота з відібраними клієнтами, постачальниками? - Яка первісна вартість закупівель для кожного виробника? Ці питання потрібні для пояснення фінансової необхідності запропонованих дій. Проаналізована інформація не значну кількість закупівель, логістичні витрати і початкова вартість закупівель для того щоб визначити, чи підходять ці умови підприємству.

- 9-й етап: Створення кінцевих пропозицій згідно оптимізації товарної концепції. Поради повинні на пряму відображатись внутрішніми ресурсами фірми критеріями виробників. Запропоновані операції поставлені з метою знизити небезпеку підприємницьких рішень, згідно трансформації товарного асортименту фірми, незважаючи на конкретні індивідуальності ринку молоко переробної продукції в Україні.

На нашу думку, позитивним напрямом при роботі відділу економічної безпеки ПрАТ «Пирятинський сирзавод» може стати впровадження ABC і XYZ аналізів. Матриці цих аналізів товарних категорій продукції підприємства дозволять здійснювати дієве регулювання товарним концепціями та знизити не потрібну продукцію в компанії, зменшити значення сумарних витрат, що мають відношення до даного товару.

Набута інформація на основі застосування даних способів, є важливим елементом при плануванні і моделювання процесу виготовлення готового товару. Вона на дає здатність:

проявляє категорію продукції, що най менш затребувана замовниками. Керівники компанії мають можливість без ускладнень розробити висновки на

рахунок необхідність зміни асортиментної політики на ПрАТ «Пирятинський сирзавод»;

наглядати резерв готової товару на складі, що дозволить уникнути зменшення рівня доходів від реалізації;

надавати наглядовій раді, ревізеру та акціонерам доповіді на основі ABC і XYZ- матриці, які переконливо показують кращі шляхи вирішення ускладнень створенням і продаж готового товару. Періодичне порівняння підсумків ABC і XYZ-матриці дозволить компанії поліпшити кількість випуску товарів та номенклатуру, попередити надлишкові запаси і зменшити ризик «заморожування» використовуваних засобів[12].

Впровадження заходу з розширення асортименту продукції за рахунок впровадження продукту «Вершки ультра пастеризовані жирністю 15 %» на ПрАТ «Пирятинський сирзавод» дасть змогу збільшити чистий прибуток підприємства на 3333 тис. грн.

Запропонований захід є ефективним і мета – підвищення рентабельності діяльності підприємства – досягнута, що підтверджується показниками ефективності проекту розрахованими в пункті 3.2. З економічної точки зору це дасть змогу збільшити чистий прибуток підприємства та досягти ефективності інших показників роботи підприємства.

Розрахуємо вплив запропонованого заходу на фінансові показники діяльності і її ефективності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» в табл. 4.3.

Отже, чистий прибуток підприємства від розширення асортименту продукції за рахунок впровадження «Вершків ультра пастеризованих жирністю 15%» становить 3333 тис.грн.

Виручка від реалізації продукції зросла на 7392 тис. грн., або на 0,5%. Рентабельність продажу зросла з 3,4% до 3,7 %, тобто на 8,8%,

рентабельність продукції - зросла з 3,02% до 3,2%, або на 5,9% у відносному вираженні.

Запропонований захід свідчить за позитивними результатами показників, про ефективність впровадження його на ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

Таблиця 4.3

Вплив запропонованого заходу на фінансові показники господарської діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Показники	До впровадження	Після впровадження	Відн. відх. (+,-)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1371020	1378412	0,5
Валовий прибуток, тис. грн.	129005	133070	3,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1242015	1245342	0,26
Адміністративні витрати, тис. грн.	18152	18854	3,8
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації, тис.грн.	0,9	0,91	1,1
Чистий прибуток, тис. грн.	37602	40935	8,8
Рентабельність продукції, %	3,02	3,2	5,9
Рентабельність продажу, %	3,4	3,7	8,8
Рентабельність основних засобів,%	37	37,9	2,4
Рентабельність активів,%	7,4	8,3	12,1
Рентабельність операційної діяльності, %	2,7	3,17	17,0
Продуктивність праці, тис. грн./особу	2240	2252	0,5

Джерело: складено і розраховано автором.

Отже, за результатами впровадженого заходу «Розширення асортименту продукції з метою підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод»» можна сформулювати наступні висновки:

- Розширення асортименту продукції завжди були напрямком підвищення рентабельності діяльності підприємства внаслідок отримання чистого прибутку.

- Всі фінансові показники діяльності підприємства, в тому числі і рентабельності діяльності підприємства зросли. Так, рентабельність активів зросла з 7,4% до 8,3 % або на 12,1 % у відносному вираженні.

- В цілому захід є ефективним, що підтверджується показниками оцінки ефективності інвестиційного проекту.

Висновки за розділом 4

Отже, основними напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства є:

- здійснення ефективної маркетингової політики у сфері збуту продукції;
- удосконалення вивчення та прогнозування споживчого попиту;
- застосування дієвих та ефективних рекламних заходів;
- підвищення якості продукції, що виробляється;
- постійне оновлення і доповнення асортименту продукції;
- пошук вигідних ринків збуту;
- скорочення кількості посередників при закупівлі та реалізації продукції;
- застосування нетрадиційних форм та каналів збуту продукції (біржі, аукціони, ярмарки, електронна торгівля та інші сучасні види збуту товарів);
- використання ноу-хау в діяльності підприємства;
- розвиток власного виробництва;
- зниження собівартості продукції;
- здійснення ефективної податкової політики на підприємстві.

Проаналізували інноваційну діяльність ПрАТ «Пирятинський сирзавод» та встановили, що підприємством проводиться сукупність науково-технічних, технологічних і організаційних змін, і воно продовжує мати стабільний асортимент та проводить його доповнення продукцією в

нових формах фасування, нарощує обсяги виробництва плавлених сирів у фользі.

ПрАТ «Пирятинський сирзавод» несе великі витрати на просування власної продукції – на донесення інформації до споживача про якість продукції, про її корисність та каналах телебачення та засобами Інтернет.

В розділі пропонується розширення асортименту продукції з метою підвищення рентабельності діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

Пропонуємо впровадження обладнання – автоматичного Сепаратора словенської марки Plevnik SP 315 для виробництва Вершків питних ультра пастеризованих жирністю 15% в паперовій упаковці з метою підвищення рентабельності діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод», так як даний продукт підприємством раніше не вироблявся.

Для реалізації проекту впровадили європейське обладнання для виготовлення вершків від європейського виробника Plevnik - Сепаратор словенської марки Plevnik SP 315 для виготовлення вершків вартістю 143500 грн. Визначили попит на продукцію та обсяг виробництва «Вершків ультра пастеризованих жирністю 15%» для населення Полтавської області – це 176000 уп. (0,5 л). Проаналізували складові вершків, які необхідні для їх виробництва.

Витрати на інвестиційний проект складуть 3327 тис. грн. Показники для оцінки інвестиційних проектів свідчать про ефективність впровадження проекту для ПрАТ «Пирятинський сирзавод», а саме – чистий приведений дохід становить –34,7 тис. грн, індекс дохідності 1,01 %, термін окупності проекту орієнтовно складе 11 місяці, що менше одного року.

Провели розрахунок впливу запропонованого заходу на фінансові показники діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Отже, чистий прибуток підприємства від розширення асортименту продукції за рахунок впровадження «Вершків ультра пастеризованих жирністю 15%» становить 3333 тис.грн. Виручка від реалізації продукції зросла на 7392 тис. грн., або на 0,5 %. Рентабельність продажу зросла з 3,4 %

до 3,7 %, тобто на 8,8 %, рентабельність продукції - зросла з 3,02 % до 3,2%, або на 5,9 % у відносному вираженні.

Запропонований захід свідчить за позитивними результатами показників, про ефективність його впровадження на ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

ВИСНОВКИ

У роботі було досліджено діяльність підприємства "Пирятинський сирзавод", визначено його високий статус експерта у галузі молочної продукції на українському ринку. Аналіз фінансового потенціалу підприємства свідчить про зростання ефективності використання капіталу, але від'ємний рівень прибутку становить серйозний негативний фактор. Рекомендується впровадження стратегій, спрямованих на збільшення обсягу реалізації продукції та підвищення прибутковості. Разом з фінансовим аналізом, оцінювалися організаційні аспекти діяльності підприємства, де виявлено його успішне функціонування завдяки добре налагодженій структурі та використанню сучасних технологій. Ефективне управління ресурсами, включаючи матеріальні та фінансові, є ключовим для забезпечення стійкого розвитку та конкурентоспроможності.

Враховуючи зовнішні фактори, такі як політичні зміни та коливання валютного курсу, рекомендується розробка гнучких стратегій, що дозволять адаптуватися до змін у середовищі. Загальний висновок полягає в тому, що успіх "Пирятинського сирзаводу" залежить від поєднання ефективного використання ресурсів та удосконалення управлінських практик, спрямованих на зміцнення конкурентних позицій у галузі.

У роботі детально розглянуто діяльність та фінансовий стан підприємства "Пирятинський сирзавод". Виявлено, що воно відоме як провідний виробник молочної продукції на українському ринку та визнане як еталон якості та смаку. Ефективне використання фінансового потенціалу стає ключовим аспектом стратегічного управління, оскільки воно визначає конкурентоспроможність та стійкість підприємства. Позитивні тенденції, такі як зростання ефективності використання капіталу, свідчать про успішність стратегій, що здійснюються на "Пирятинському сирзаводі". Однак від'ємний рівень прибутку є серйозним обмеженням для фінансового потенціалу. Тому важливо активно впроваджувати стратегії, спрямовані на збільшення обсягу продажів та підвищення

прибутковості, що сприятиме покращенню фінансового становища. Додатково, важливим є оцінка організаційних аспектів діяльності, яка показує, що "Пирятинський сирзавод" успішно функціонує завдяки добре налагодженій структурі та використанню сучасних технологій. Ефективне управління ресурсами, включаючи як матеріальні, так і фінансові, виявляється ключовим для подальшого розвитку та зміцнення конкурентних позицій.

Рекомендації щодо вдосконалення стратегій, удосконалення управлінських практик та гнучкості у реагуванні на зміни у середовищі, є важливим етапом для забезпечення стійкого розвитку підприємства "Пирятинський сирзавод". Тільки через комплексний підхід до управління ресурсами, оптимізацію витрат та постійне адаптування до змін, підприємство зможе підтримувати свою успішну позицію на ринку.

У роботі було запропоновано основні напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства.

В четвертому розділі пропонується розширення асортименту продукції з метою підвищення рентабельності діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

Пропонуємо впровадження обладнання – автоматичного Сепаратора словенської марки Plevnik SP 315 для виробництва Вершків питних ультра пастеризованих жирністю 15% в паперовій упаковці з метою підвищення рентабельності діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод», так як даний продукт підприємством раніше не вироблявся.

Для реалізації проекту впровадили європейське обладнання для виготовлення вершків від європейського виробника Plevnik - Сепаратор словенської марки Plevnik SP 315 для виготовлення вершків вартістю 143500 грн. Визначили попит на продукцію та обсяг виробництва «Вершків ультра пастеризованих жирністю 15%» для населення Полтавської області – це 176000 уп. (0,5 л). Проаналізували складові вершків, які необхідні для їх виробництва.

Витрати на інвестиційний проект складуть 3327 тис. грн. Показники для оцінки інвестиційних проектів свідчать про ефективність впровадження проекту для ПрАТ «Пирятинський сирзавод», а саме –чистий приведений дохід становить –34,7 тис. грн, індекс дохідності 1,01 %, термін окупності проекту орієнтовно складе 11 місяці, що менше одного року.

Провели розрахунок впливу запропонованого заходу на фінансові показники діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Отже, чистий прибуток підприємства від розширення асортименту продукції за рахунок впровадження «Вершків ультра пастеризованих жирністю 15%» становить 3333 тис.грн. Виручка від реалізації продукції зросла на 7392 тис. грн., або на 0,5 %. Рентабельність продажу зросла з 3,4 % до 3,7 %, тобто на 8,8 %, рентабельність продукції - зросла з 3,02 % до 3,2%, або на 5,9 % у відносному вираженні.

Запропонований захід свідчить за позитивними результатами показників, про ефективність його впровадження на ПрАТ «Пирятинський сирзавод».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв, М.В. "Економіка підприємства. Підручник" / М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров. – Харків. – 2003. – 328 с.
2. Брейл, Р. "Принципи корпоративних фінансів: [пер. з англ.]" / Р. Брейл, С. Майерс. – М. : ЗАО «Олимп–Бізнес», 1997. – 1120 с.
3. Брігхем, Є. Ф. "Основи фінансового менеджменту" / Є. Ф. Брігхем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Бурковський, В. В. "Фінанси підприємств: [навч. посібн.]" / За ред. В. В. Бурковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 1998. – 246 с.
5. Бухгалтерська фінансова звітність підприємства. Навч. посібник. 2-е. – вид., перероб. і допов./ За редакцією проф. Ю.А. Вериги – К.: ПП «Видавничий дім Комп'ютерпрес», 2008. – 472 с.
6. Ареф'єва, О.В. "Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія" / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков – К. : Вид-во ГРОТ, 2004. – 200 с.
7. Павлюк, Ю.В., Лактіонова, О.А. "Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства." Економіка розвитку. 2015. № 1. С. 112–12020.
8. Войнаренко, М. П. "Інноваційні стратегії управління підприємством за умов глобалізації" / [М. П. Войнаренко, М. І. Тарута, В. В. Зінченко, С. М. Злепко]. – Вінниця : Науковий світ, 2009. – 20200 с.
9. Габарчук, С. С. "Фінансові ресурси підприємства" / С. С. Габарчук // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 96–103.
10. Герасимчук, З. В. "Фінансова політика сталого розвитку регіону: монографія" / [З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська]. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 220 с.
11. Афанасьєв, М.В. "Економіка підприємства. Підручник" / М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров. – Харків. – 2003. – 328 с.
12. Брейл, Р. "Принципи корпоративних фінансів: [пер. з англ.]" / Р. Брейл, С. Майерс. – М. : ЗАО «Олимп–Бізнес», 1997. – 1120 с.

- 13.Брігхем, Є. Ф. "Основи фінансового менеджменту" / Є. Ф. Брігхем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
- 14.Бурковський, В. В. "Фінанси підприємств: [навч. посібн.]" / За ред. В. В. Бурковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 1998. – 246 с.
- 15.Бухгалтерська фінансова звітність підприємства. Навч. посібник. 2-е. – вид., перероб. і допов./ За редакцією проф. Ю.А. Вериги – К.: ПП «Видавничий дім Комп'ютерпрес», 2008. – 472 с.
- 16.Ареф'єва, О.В. "Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія" / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков – К. : Вид-во ГРОТ, 2004. – 200 с.
- 17.Павлюк, Ю.В., Лактіонова, О.А. "Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства." Економіка розвитку. 2015. № 1. С. 112–12020.
- 18.Войнаренко, М. П. "Інноваційні стратегії управління підприємством за умов глобалізації" / [М. П. Войнаренко, М. І. Тарута, В. В. Зінченко, С. М. Злепко]. – Вінниця : Науковий світ, 2009. – 20200 с.
- 19.Габарчук, С. С. "Фінансові ресурси підприємства" / С. С. Габарчук // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 96–103.
- 20.Герасимчук, З. В. "Фінансова політика сталого розвитку регіону: монографія" / [З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська]. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 220 с.
- 21.Афанасьєв, М.В. "Економіка підприємства. Підручник" / М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров. – Харків. – 2003. – 328 с.
- 22.Брейл, Р. "Принципи корпоративних фінансів: [пер. з англ.]" / Р. Брейл, С. Майерс. – М. : ЗАО «Олимп–Бізнес», 1997. – 1120 с.
- 23.Брігхем, Є. Ф. "Основи фінансового менеджменту" / Є. Ф. Брігхем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
- 24.Бурковський, В. В. "Фінанси підприємств: [навч. посібн.]" / За ред. В. В. Бурковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 1998. – 246 с.
- 25.Бухгалтерська фінансова звітність підприємства. Навч. посібник. 2-е. – вид., перероб. і допов./ За редакцією проф. Ю.А. Вериги – К.: ПП «Видавничий

дім Комп'ютерпрес», 2008. – 472 с.

26.Ареф'єва, О.В. "Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія" / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков – К. : Вид-во ГРОТ, 2004. – 200 с.

27.Павлюк, Ю.В., Лактіонова, О.А. "Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства." Економіка розвитку. 2015. № 1. С. 112–12020.

28.Войнаренко, М. П. "Інноваційні стратегії управління підприємством за умов глобалізації" / [М. П. Войнаренко, М. І. Тарута, В. В. Зінченко, С. М. Злепко]. – Вінниця : Науковий світ, 2009. – 20200 с.

29.Габарчук, С. С. "Фінансові ресурси підприємства" / С. С. Габарчук // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 96–103.

30.Герасимчук, З. В. "Фінансова політика сталого розвитку регіону: монографія" / [З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська]. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 220 с.

31.Афанасьєв, М.В. "Економіка підприємства. Підручник" / М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров. – Харків. – 2003. – 328 с.

32.Брейл, Р. "Принципи корпоративних фінансів: [пер. з англ.]" / Р. Брейл, С. Майерс. – М. : ЗАО «Олимп–Бізнес», 1997. – 1120 с.

33.Брігхем, Є. Ф. "Основи фінансового менеджменту" / Є. Ф. Брігхем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.

34.Бурковський, В. В. "Фінанси підприємств: [навч. посібн.]" / За ред. В. В. Бурковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 1998. – 246 с.

35.Бухгалтерська фінансова звітність підприємства. Навч. посібник. 2-е. – вид., перероб. і допов./ За редакцією проф. Ю.А. Вериги – К.: ПП «Видавничий дім Комп'ютерпрес», 2008. – 472 с.

36.Ареф'єва, О.В. "Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія" / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков – К. : Вид-во ГРОТ, 2004. – 200 с.

37.Павлюк, Ю.В., Лактіонова, О.А. "Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства." Економіка розвитку. 2015. № 1. С. 112–12020.

38. Войнаренко, М. П. "Інноваційні стратегії управління підприємством за умов глобалізації" / [М. П. Войнаренко, М. І. Тарута, В. В. Зінченко, С. М. Злепко]. – Вінниця : Науковий світ, 2009. – 20200 с.
39. Габарчук, С. С. "Фінансові ресурси підприємства" / С. С. Габарчук // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 96–103.
40. Герасимчук, З. В. "Фінансова політика сталого розвитку регіону: монографія" / [З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська]. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 220 с.
41. Баліцька В. Доходи та рентабельність діяльності підприємств України: макроекономічна оцінка / В. Баліцька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2018. - № 9. – с. 62-63.
42. Гаватюк Л. С., Пілат А. К. Удосконалення системи управління рентабельністю як умова ефективного функціонування підприємств. // Вісник Хмельницького національного університету, 2020. № 2. С. 47–50.
43. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : підруч. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал — К.: ЦНЛ, 2019. — 488 с.
44. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Гринчуцький К.: Центр навчальної літератури – 2019. –304 с.
45. Денєжко К. А., Жиліна Ю. П. Аналіз підвищення рентабельності підприємств роздрібною торгівлю України. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream>
46. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізація : навч. пос. [Електронний ресурс] / Вітлінський В. В., Терещенко Т. О., Савіна С. С. — К. : КНЕУ, 2017.- 189 с.
47. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник / О. С. Іванілов. - К: ЦУЛ, 2019. - 728 с.
48. Кулик Т. Антикризове управління підприємством : навч.-метод. компл. / Т. Кулик. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. - 121 с.
49. Кулик Т. П. Організація, планування і управління виробництвом : навч. посіб. / Т. П. Кулик. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. - 232 с.

50. Куцик П. О., Гергега О. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективною діяльністю підприємств торгівлі: теоретичний аспект. // Серія: Економіка та підприємництво, 2018 р., № 3 (102). С. 99–104.
51. Романова Т. В. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах / Даровський Є.О.// Ефективна економіка, 2015. – № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1>
52. Тешева Л. В. Основні засади формування механізму управління рентабельністю підприємства / Л. В. Тешева, В. В. Титаренко // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 27. – С. 31–35.
53. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність, як показники ефективності виробництва / О.В. Шляга, Л.І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – №8. – С. 75-81.
54. Пирятинський сирзавод. Сайт «Молочний Альянс». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/piryatinskij->

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2022 р.

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	2 146.00	983.00
первісна вартість	1001	8 379.00	8 385.00
накопичена амортизація	1002	6 233.00	7 402.00
Основні засоби	1010	98 612.00	85 683.00
первісна вартість	1011	314 951.00	323 315.00
Знос	1012	216 339.00	237 632.00
Інші необоротні активи	1090	2 687.00	21 059.00
Усього за розділом I	1095	103 445.00	107 725.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	263 317.00	207 823.00
Виробничі запаси	1101	28 628.00	49 441.00
Незавершене виробництво	1102	14 116.00	3 730.00
Готова продукція	1103	220 463.00	154 405.00
Товари	1104	110.00	247.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	100 643.00	156 834.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17 227.00	8 006.00
з бюджетом	1135	6 814.00	4 055.00
з нарахованих доходів	1140	2.00	18.00
із внутрішніх розрахунків	1145	92 810.00	110 861.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 110.00	1 122.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	40 871.00	113 022.00
Готівка	1166	163.00	112.00
Рахунки в банках	1167	40 708.00	112 910.00
Витрати майбутніх періодів	1170	93.00	142.00
Інші оборотні активи	1190	2 545.00	4 130.00
Усього за розділом II	1195	526 432.00	606 013.00
Баланс	1300	629 877.00	713 738.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350.00	13 350.00
Додатковий капітал	1410	28.00	7.00
Резервний капітал	1415	2 507.00	2 507.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	62 845.00	175 949.00
Усього за розділом I	1495	78 730.00	191 813.00

Інші довгострокові зобов'язання	1515	102 921.00	184 595.00
Усього за розділом II	1595	102 921.00	184 595.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	83 514.00	62 336.00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	306.00	3 141.00
товари, роботи, послуги	1615	91 004.00	70 364.00
розрахунками з бюджетом	1620	1 077.00	3 738.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	2 392.00	
розрахунками зі страхування	1625	1 021.00	1 464.00
розрахунками з оплати праці	1630	3 828.00	5 003.00
за одержаними авансами	1635	413.00	444.00
за розрахунками з учасниками	1640	3.00	3.00
із внутрішніх розрахунків	1645	255 896.00	175 517.00
Поточні забезпечення	1660	7 984.00	10 509.00
Інші поточні зобов'язання	1690	3 180.00	4 811.00
Усього за розділом III	1695	448 226.00	337 330.00
Баланс	1900	629 877.00	713 738.00

Додаток В

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 р.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 753 605.00	1 404 740.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 526 469.00	1 340 406.00
Валовий: прибуток	2090	227 136.00	64 334.00
Інші операційні доходи	2120	80 013.00	25 298.00
Адміністративні витрати	2130	20 642.00	18 394.00
Витрати на збут	2150	70 542.00	50 276.00
Інші операційні витрати	2180	55 708.00	34 376.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	160 257.00	
збиток	2195	13 414.00	
Інші фінансові доходи	2220	746.00	2 063.00
Інші доходи	2240	5 063.00	5 031.00
Фінансові витрати	2250	38 557.00	31 010.00
Інші витрати	2270	5 086.00	4 927.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	122 423.00	
збиток	2295	42 257.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-8 875.00	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	113 548.00	
збиток	2355	42 257.00	